

בעניין:

המבקשים:

1. אלכסנדר קרצמן ת.ז. 30964184.3
2. גלינה סקרימליס קרצמן ת.ז. 31439918.9
3. אליאור קרצמן ת.ז. 32532143.8 (קטין)

באמצעות הוריו האפוטרופוסים הטבעיים

המבקשים 1 ו-2

כולם ע"י ב"כ עוה"ד :

צפירי אשכנזי ו/או זאב אינגבר

מרח' בן גוריון 2

רמת גן 52573

טל': 03-6123703 פקס': 03-7510654

ו/או פקס': 153-9-7424086

-נגד-

המשיבה:

1. שטראוס גרופ בע"מ ח.פ. 520003781

רח' הסיבים 49

פתח תקווה 49517

בקשה לאישור תובעה ייצוגית

1. מוגשת בזאת בקשה לאישור תובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006.

- מצורף נוסח התובענה, לבקשה זאת.
- מצורפים תצהירים, לבקשה זאת.

2. בית המשפט הנכבד מתבקש להורות ולפרט בהחלטתו כדלקמן:

- 2.1. להגדיר את הקבוצה ואת תתי הקבוצות, בשמן תנוהל התובענה.
- 2.2. להורות כי המבקשים יהיו התובעים המייצגים בשם הקבוצה ותתי הקבוצות, ובאי כוחם יהיו באי כוח הקבוצה ותתי הקבוצות.

- 2.3. לפרט את עילות התובענה והשאלות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה ולתתי הקבוצות.
- 2.4. לפרט את הסעדים הנתבעים בתובענה.
- 2.5. ליתן הוראות בדבר אופן פרסום ההחלטה בבקשה זו.

3. בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבה בהוצאות המבקשים, לרבות שכר טרחת עוה"ד בצירוף מע"מ כחוק.

4. בד בבד עם הגשת בקשה זו נשלחה, הודעה למנהל בתי המשפט בדבר הגשת התובענה.

הצדדים לבקשה

5. המבקשים, גלינה ואלכסנדר הינס, בני זוג והוריו של אליאור, קטין בן 7. (ת.ל. 4.7.2003).
6. המבקש 1, מר אלכסנדר קרצמן, (להלן: "אלכס") אביו של אליאור, נהג הסעות במקצועו.
7. המבקשת 2, גלינה קרצמן (להלן: "גלינה"), אימו של אליאור ואחות במקצועה.
8. המבקש 3, אליאור קרצמן (להלן: "אליאור" ו/או "הילד"), אובחן בגיל 5.5 שנים כחולה בסוכרת נעורים - סוכרת מסוג 1 (type 1). אליאור תלוי באינסולין וצורך, בין השאר, מוצרים ודברי מתיקה ללא סוכר אותם מייצרת המשיבה.
9. המשיבה, שטראוס גרופ בע"מ (להלן: "שטראוס גרופ" ו/או "המשיבה" ו/או "הנתבעת"), הינה תאגיד רשום בישראל, יצרנית מוצרי מזון מהגדולות בישראל ומניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. שטראוס גרופ, מחזיקה בין השאר במותג "עלית", מהמותגים הוותיקים והמוכרים בישראל ומייצרת בין השאר מוצרי מזון ודברי מתיקה ללא תוספת סוכר. (להלן: "עלית")

מהות העניין בקליפת אגוז¹

10. בקליפת אגוז, עניינה של בקשה זאת הוא עוולות והפרות של המשיבה, הנובעות מסימון לא נכון, ומטעה, של כמות הפחמימות על גבי אריזת "שוקולד חלב ללא תוספת סוכר" ועל גבי אריזת "שוקולד מריר ללא תוספת סוכר", המוכרים לציבור בכינוי ובמותג "שוקולד פרה" (להלן: "המוצרים").

11. המשיבה שיווקה בעת ובעונה אחת, לרבות לאחר שיודעה וידעה על כך, מוצרים זהים אשר על חלק מהם היה ציון של כמות פחמימות מסוימת ועל חלק מהם כמות שונה (עד פי שש). כך למשל "שוקולד חלב ללא תוספת סוכר" באריזה של 100 גרם שווק בגרסה אחת לפיה כמות הפחמימות בו היא 58 גרם ל- 100 גרם שוקולד

מצ"ב צילום אריזה ומסומנת 1 א'

12. ואילו לפי הגרסה השנייה כמות הפחמימות היא 13 גרם (מכפיל של כ 4.5)

מצ"ב צילום אריזה ומסומנת 1 ב'

13. ובמוצר אחר "שוקולד מריר ללא תוספת סוכר" באריזה של 100 גרם שווק בגרסה אחת לפיה כמות הפחמימות בו היא 55 גרם ל- 100 גרם שוקולד.

מצ"ב צילום אריזה ומסומנת 1 ג'

14. ואילו לפי הגרסה השנייה כמות הפחמימות היא 9 גרם (מכפיל של 6 ויותר)

מצ"ב צילום אריזה ומסומנת 1 ד'

15. ויודגש, הכיתוב שגוי לאורך כל הקו, קרי גם בתכולה לפי 100 גר' גם ליחידה של 4 קוביות וגם בכיתוב בערבית.

¹ כל ההדגשות במסמך זה של הח"מ אלא אם נאמר אחרת.

16. מוצרים אלו נצרכים על ידי הציבור בכלל ועל ידי ציבור חולי הסוכרת בפרט. רישום לא נכון של כמות הפחמימות מהווה עוולות והפרות לרבות הטעיה, פגיעה באוטונומיה, הפרת חובה חקוקה. באשר לציבור חולי הסוכרת, מדובר אף באפשרות לפגיעה ממשית בבריאות הגוף והנפש, ויתכן אף בפגיעה בלתי הפיכה. מתוך ציבור חולי הסוכרת, רף הפגיעה האפשרית בבריאות של **חולי סוכרת נעורים (מסוג 1) קשה וגבוהה במיוחד**.

17. **על תת קבוצה זאת של חולי סוכרת הנעורים (סוג 1) נמנה המבקש 3, ילד בגיל 7 סמוך למועד הגשת בקשה זאת. המבקשים 1 ו-2 הם הוריו של אליאור ומן הסתם נמנים על קבוצת רוכשי המוצרים.**

18. מחלת סוכרת הנעורים אובחנה לראשונה אצל אליאור בגיל 5.5 שנים לערך. ממועד גילוי המחלה החלו הוריו המבקשים 1 ו-2 ללמוד את רזי המחלה ואת אורחות החיים שיש לסגל בצל המחלה. בכלל זה הבינו את החשיבות הקריטית של ספירת הפחמימות אותן אוכל הילד ובהתאם לכך, את חישוב כמות הזרקת האינסולין לה נזקק הילד.

19. לצורך כך, החלה האם, גלינה, לנהל מעקב ביומן מיוחד ובו טבלאות ורישומים של כמויות ומרכיבי המזון שאליאור אוכל, לצורך חישוב כמות האינסולין המוחדרת לגופו של הילד, זאת בנוסף לרישום של רמות סוכר בדמו של הילד על פי בדיקות דם שגרתיות. לניהול היומן יש חשיבות מיוחדת בשל העובדה שעל הילד משגיחים לפחות ארבעה אנשים שונים: האם, האב, הסבתא וסייעת מיוחדת בזמן היותו בגן. כך מתועדת האינפורמציה כולה והתמונה המלאה פרושה בפני ההורים והרופאים.

20. המשפחה והילד צורכים את מוצריה של המשיבה ולא במקרה, שכן מדובר באחד מתאגידי המזון הגדולים בישראל, אם לא הגדול שבהם וחזקה הייתה על ההורים כי האינפורמציה שניתנת על ידי תאגיד שכזה, לרבות הכיתוב על האריזות של המוצרים, הינה אינפורמציה בדוקה, מדויקת ואמינה.

לפיכך, כעניין שבשגרה, חישבו ההורים את כמות הפחמימות שאוכל הילד, לפי הרשום על האריזה ובהתאם לכך הזריקו לו אינסולין.

21. דע עקה, שהתברר שלא היא. כמות הפחמימות מסומנת על אריזות המוצרים בגרסה אחת, סותרת את האמור בגרסה שנייה כך שברור, ולו מן הבחינה הלוגית, שהכתוב לפחות על אחת מהגרסאות, אינו נכון, ומטעה.

22. חשוב לציין, שהעובדות האמורות לעיל, בדבר הסתירה בין הגרסאות התבררו למבקשים רק בסמוך להגשת תובענה זאת, ולמעשה צרכו את המוצרים והזריקו לילד אינסולין בכמות לא נכונה, לאורך כל השנה וחצי מיום גילוי מחלתו של אליאור.

23. עוד ראוי לציין, כי מייד כשגילו את הסתירה, ביום 18.7.10, פנו לנציג המשיבה, באמצעות הטלפון, היסבו את תשומת ליבו לסתירה וביקשו לדעת מהי כמות הפחמימות הנכונה. בתחילה התבלבל הנציג ולא ידע מה להשיב, בהמשך טען כי ידוע לו על הדבר ושהתפרסמה הודעת הסבר בעיתונות (מה שלא נכון לפחות לגבי המועד אותו ציין המוקדן – 13.7.10). במועד מאוחר יותר פנה נציג בכיר מטעם המשיבה ושוחח עם אלכס אביו של אליאור.

24. הינה כי כן, גם לאחר שהמשיבה ידעה על ה"טעות" נמנעה היא מלפעול בשקידה הראויה על מנת לצמצם את העוולה, ההפרה, הטעיה והנזק. המשיבה לא הודיע דבר באמצעי התקשורת ככול הנראה, ואף אם פורסם דבר מה, מדובר בפרסום מינורי שנסתר מעיני הציבור. זאת ועוד, החברה לא פעלה להורדת המוצר המציג אינפורמציה המטעה מהמדפים בחנויות ועד למועד הגשת תובענה זאת, ניתן לרכוש מוצרים משני הסוגים במוקדי המכירה השונים.

25. מצב זה בו המשיבה יודעת פוזיטיבית וממשית על ה"טעות" ולא עושה מאום או לא עושה די לתיקון ה"טעות" מהווה הטעיה של ממש, פרסום כוזב, הסתרת עובדות ו/או אי גילוי עובדות מהצרכנים.

מהאמור לעיל, עולה כי למבקשים עילות תביעה כנגד המשיבה וכן עולה כי עילות אלו הן עילות המשותפות לקבוצה גדולה, שממנה נגזרות תתי קבוצות נוספות ולא מדובר רק בעניינם האישי של המבקשים. משכך, מדובר בתובענה המתאימה להתברר כתובענה ייצוגית ומכאן נובעת הבקשה דנן. הכול כפי שיפורט בהרחבה להלן:

תוכן עניינים

2.....	הצדדים לבקשה
3.....	מהות העניין בקליפת אגוז
6.....	תוכן עניינים
9.....	אבחון אליאור כסובל מסוכרת
9.....	מחלת הסוכרת
12.....	"סוכרת נעורים
13.....	"מתן אינסולין במספר זריקות יומיות
14.....	טיפול בעזרת משאבת אינסולין
15.....	תזונה וסוכרת
15.....	פחמימות וספירתן
16.....	ספירת פחמימות
19.....	מעקב אחר מחלת הסוכרת של אליאור
20.....	סימון פחמימות שגוי – שוקולד פרה
73.	על מנת להבין את משמעות ההטעיה בפרקטיקה נחזור ליומן שמנהלים
20.....	המבקשים:
21.....	עלית מודה בסימון השגוי
25.....	חוסר אחידות ושגיאות אפשריות בסימון המוצרים
26.....	הסיכונים והנזקים האפשריים לילד אליאור – המבקש 3 בפרט, ולתתי הקבוצות, חולי הסוכרת 1 ו- 2 בכלל
101.	26..... היפרגליקמיה – רמת סוכר גבוהה בדם:
102.	27..... היפוגליקמיה – רמת סוכר נמוכה בדם
27.....	מהם סימני המחלה?
27.....	כיצד מונעים היפוגליקמיה?
28.....	"הסוכרת כגורם לטרשת עורקים

שכיחות המחלה: 30

"מניעת המחלה 31

אליאור ילד בן 7, היבט אישי וכתובע ייצוגי. 32

ההיבט המשפטי 35

עילות התובענה 35

עילות על פי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981 (להלן: "חוק להגנת הצרכן") 35

הטעיה, מצג שווא, אי גילוי, ניצול מצוקה, אחריות להטעיה בפרסומת. 35

"איסור הטעיה 36

"חובת גילוי לצרכן 37

"אחריות להטעיה באריזה 39

"אחריות להטעיה בפרסומת 39

עילות על פי פקודת הנזיקין (נוסח חדש) 40

הפרת חובה חקוקה, רשלנות, תרמית. 40

הפרת חובה חקוקה: 40

רשלנות: 44

תרמית 45

עילות על פי דיני החוזים. 46

הפרת חוזה, התנהגות שלא בתום לב. 46

עילות מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט – 1979. 47

התאמת התובענה להיות תובענה ייצוגית כמשמעותה בחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו –

2006 (להלן: "החוק"). 48

התובענה ראויה להתברר כתובענה ייצוגית. 48

התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה ומשפט. 51

תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת. 52

53.....	קיים יסוד סביר להניח שעניינם של חברי הקבוצה ייצוג בדרך הולמת	
53.....	קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייצוג וינוהל בתום לב	
54.....	הגדרת הקבוצה ותתי הקבוצות והערכת גודלן.	
54.....	229. ואלו הקבוצות:	
54.....	230. וזאת הערכת המבקשים לגבי גודל הקבוצות:	
54.....	א. קבוצת כל הצרכנים –	
55.....	ב. קבוצת חולי הסוכרת –	
56.....	ג. קבוצת המטופלים בתרופות – גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 300,000 איש בישראל.	
56.....	ד. קבוצת מזריקי האינסולין – גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 90,000 איש בישראל.	
56.....	ה. קבוצת הילדים – גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 10,000 ילדים בישראל.	
56.....	ראשי הנזק והסעדים הנתבעים לקבוצה ולכל אחת מתתי הקבוצות.	
56.....	קבוצת כלל הצרכנים – ראשי נזק וסעדים.	
56.....	פגיעה באוטונומיה היא נזק כמשמעות המונח בפק' הנזיקין.	
60.....	קבוצת חולי הסוכרת – ראשי נזק וסעדים.	
61.....	קבוצת חולי הסוכרת מטופלי תרופות – ראשי נזק וסעדים.	
61.....	קבוצת מזריקי האינסולין – ראשי נזק וסעדים.	
62.....	קבוצת הילדים – ראשי נזק וסעדים.	
62.....	המבקשים יעתרו, בהיבט הכספי, לסכום תביעה בסך כולל של 621 מליון ₪.	
63.....	עוד יעתרו המבקשים לסעדים כדלקמן:	
64.....	לאור כל האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד:	
65.....	רשימת נספחים	

היבט עובדתי

אבחון אליאור כסובל מסוכרת

26. ביום 26.1.2009 אושפז אליאור בבית חולים קפלן עקב ירידה מוגזמת במשקל, עייפות תמידית וצימאון מוגבר. לאחר בדיקות רפואיות מקיפות, אובחן אליאור כסובל מסוכרת נעורים (סוכרת סוג 1).

מצ"ב סיכום רפואי של ד"ר אמנון צונג מיום 26.1.09 ומסומן 2 א'

מצ"ב סיכומי אשפוז ומסומנים 2 ב'

מצ"ב סיכומי אבחון 2 ג'

27. גם המוסד לביטוח לאומי הכיר במחלתו של אליאור ונקבעה לו קצבת נכות כללית בשיעור 50%.

מצ"ב החלטת המוסד לביטוח לאומי ומסומנת 2 ד'

28. להבנת המשמעות של אבחנה זאת והשלכותיה על חיי הילד, והוריו, המבקשים, לרבות בהקשר לתובענה זאת, אין מנוס מלהרחיב מעט ולהסביר על מחלת הסוכרת.

מחלת הסוכרת

29. סוכרת היא הפרעה מטבולית, בחילוף החומרים הגורמת לעליה ו/או ירידה ברמות הסוכר בדם.

"בארץ כ- 435,000 אנשים עם סוכרת ועוד כ- 200,000 אנשים שאינם יודעים שהם

חולים בסוכרת."

"אין כמעט בית שאין בו סוכרתי ואין אדם שאינו מכיר מישהו חולה בסוכרת. זוהי מחלה שעדיין אין לה מרפא, אם כי שילוב של דיאטה, טיפול תרופתי ופעילות גופנית, יכולים להבטיח לחולים בה איכות חיים טובה."

מהי שכיחות הסוכרת?

"הסוכרת מתגלה % 6-8 מכלל האוכלוסייה, כאשר בגילאים מבוגרים עולה שכיחותה לכדי % 15. שכיחות הסוכרת נמצאת בסימן עלייה בעשורים האחרונים. הסיבות

העיקריות הן עלייה בתוחלת החיים, סוג המזון שהאוכלוסייה צורכת הגורם לעלייה במשקל, ואורח חיים.²

30. ככלל קיימים שני סוגי סוכרת עיקריים:

סוכרת מסוג 1 - היא המחלה השכיחה ביותר בגיל הילדות והנעורים ומופיעה בד"כ בגיל הילדות או ההתבגרות. סוכרת מסוג 1 מוכרת גם בשם "סוכרת נעורים" (לעיל ולהלן: "סוכרת סוג 1" ו/או "סוכרת נעורים"). סוכרת מסוג זה אובחנה אצל הילד אליאור, בגיל 5.5 שנים. בישראל סובלים כ- 30 אלף איש מסוכרת נעורים³

סוכרת המופיעה בגיל הילדות, או ההתבגרות, היא לרוב סוכרת מסוג 1 (Type 1 Diabetes), המוכרת גם בשם סוכרת נעורים, והינה מחלה אוטואימונית (תגובה חיסונית עצמית כנגד מרכיבים בגוף). היא מתאפיינת בירידה חדה בהפרשת האינסולין בעקבות פגיעה עצמית בתאי β בבלב, המפרישים אינסולין. מחלה זו נקראת גם סוכרת התלויה באינסולין, מכיוון שיש צורך במתן אינסולין חיצוני לשמירת רמת סוכר תקינה בדם ולמניעת סיבוכים.

חשוב לציין, שסוכרת אוטואימונית יכולה להופיע בכל גיל. אצל כ- 10% מהמבוגרים הסובלים מסוכרת המחלה נוצרת בשל הרס עצמי (אוטואימוני) של תאי β בבלב. חולים אלה זקוקים לטיפול באינסולין, ולא באמצעות תרופות פומיות המגבירות את הפרשת האינסולין, או משפרות את תפקודו. מתן האינסולין צריך להתחיל עם גילוי המחלה וקביעת האבחנה.⁴

² מתוך האתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:
<http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4568/59251.asp?DivView=4802>

³ לפי האתר של "האגודה לסוכרת נעורים בישראל" (סוכרת שתלויה באינסולין) ע"ר 58-0034072 בקישור:
<http://www.jdrf.org.il/content.php?id=115>

⁴ פרופ' נעים שחאדה, וד"ר אמיר חדש: "סוכרת מסוג 1" - מתוך האתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:
<http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4575/59261.asp?DivView=4802>

31. סוכרת מסוג 2 – אומנם אופיינית לגיל מבוגר, אולם לאחרונה אובחן כי סובלים ממנה אף ילדים ומתבגרים, כפי שמסבירים דניאל שפיץ וחוליו וינשטיין- מהיחידה לסוכרת, מרכז רפואי ע"ש א.וולפסון :

"סוכרת מסוג 2 (Type 2 Diabetes mellitus) היא אמנם מחלה אופיינית לגיל המבוגר אך בעשור האחרון היא מופיעה גם בילדים. מחלה זו מהווה עיקר מקרי הסוכרת בעולם, כ- 90 אחוז מכלל הסוכרתיים. בעבר סוכרת זו נקראה "סוכרת שאינה תלויה באינסולין" שכן, בהופעתה לא נצפה חסר באינסולין ולעיתים אף נמדד בעודף. מאחר ואין חסר באינסולין אין גם צורך לספק אינסולין, בתחילת המחלה, כפתרון טיפולי ומכאן השם "סוכרת שאינה תלויה באינסולין".

אם כך, מהי הבעיה בסוג זה של סוכרת? סוג זה של סוכרת, ממנו סובלים רוב חולי הסוכרת בעולם, מאופיין בקושי ויעילות מוגבלת של תפקוד האינסולין ברמת התאים. מצב זה מכונה "תנגודת לאינסולין". למרות שלא מדובר בחסר של אינסולין, הרי שפעולתו מוגבלת ולא מצליחה להכניס את הסוכר מהדם לתאים ובצורה זו להפחית את רמתו בדם. עם התקדמות המחלה, גם כמות האינסולין שמסוגל הגוף לייצר, הולכת ופוחתת. במצב זה, יש מעט אינסולין ואיכותו ירודה. יכולתו המוגבלת להתקשר לקולטנים שלו על פני התאים מביאים לידי כך שרמת הסוכר תעלה. תהליך זה הנו תהליך היכול להיות איטי ולהתמשך במשך חודשים ושנים עם "זחילה" כלפי מעלה של רמת הסוכר בדם.⁵

סוכרת, משני הסוגים, הינה מחלה כרונית חשוכת מרפא.

32. מחלת הסוכרת הוכרזה על ידי האו"ם, ביום 14.11.2007, **כמגיפה בינלאומית** וזאת על מנת להעלות את המודעות למחלה ממנה סובלים, על פי הערכה זהירה, כ- 250 מיליון איש,

⁵ דניאל שפיץ, חוליו וינשטיין: **"מהי סוכרת מסוג 2 וכיצד מטפלים בה?"** - מתוך האתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור: <http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4569/59252.asp?DivView=4802>

בעולם מאובחנים ועוד כמות לא ידועה של חולים שאינם מודעים למחלתם. יום 14.11 נקבע כיום הסוכרת הבינלאומי העולמי. סוכרת ואיידס הן שתי המחלות היחידות המוגדרות כמגיפות בינלאומיות.

33. סוכרת גורמת לרמות סוכר גבוהות או נמוכות מידי בדם עקב הפרעה בהפרשת אינסולין עלי ידי הבלב. בסוכרת מסוג 1 הבלב מפסיק לייצר אינסולין לחלוטין ואילו בסוכרת מסוג 2 הבלב מייצר אינסולין אולם לא בכמות מספקת. גם בסוכרת מסוג 1 וגם בסוכרת מסוג 2 תלויים החולים בטיפול תרופתי יומיומי.

34. חולה הסובל מסוכרת מסוג 1 תלוי לחלוטין באינסולין ומאחר והגוף אינו מייצר אינסולין בעצמו ועל החולה לקבל את האינסולין ממקור חיצוני בהזרקה או באמצעות משאבה המחוברת לגוף האופן קבוע ומפרישה אינסולין בהתאם לתוכנית קבועה ותוספות בזמן אכילה.

35. בית המשפט הנכבד מופנה לאתר של "האגודה לסוכרת נעורים בישראל" (סוכרת שתלויה באינסולין) ע"ר 58-0034072 בקישור: <http://www.jdrf.org.il/content.php?id=115> שם נאמר כדלקמן:

"סוכרת נעורים"

סוכרת נעורים היא מחלה כרונית. מרגע התבשר החולה על התפרצות המחלה, עליו לשהות בצילה לשארית חייו. זוהי מחלה שאינה ניתנת לריפוי. היא נובעת מסיבה לא ברורה, כאשר מערכת החיסון העצמי של הגוף תוקפת את תאי הבלב ומביאה להרס מוחלט שלו, לחוסר בהפרשת ההורמון אינסולין ולחוסר יכולת לפנות את הסוכר מכלי הדם, חיי הסוכרתיים תלויים בהזרקת אינסולין ממקור חיצוני, מספר פעמים ביום, בדקירות רבות לבדיקת רמת הסוכר בדם ולמשטר דיאטה קפדני בכדי לשמור איזון.

מחלת סוכרת הנעורים מחייבת הקפדה על איזון הסוכר בגוף, במשך 24 שעות ביממה אפילו במהלך השינה.

לאחרונה הכריז האו"ם על מחלת הסוכרת כעל מגיפה עולמית. ואכן שכיחות המחלה הולכת וגוברת. בישראל סובלים כ- 30 אלף איש מסוכרת נעורים.

עם זאת, ילדי סוכרת נעורים הם דוגמא ומופת להתגברות ובגרות, רובם נראים ומתפקדים כ"ילדים רגילים" תוך נחישות ותבונה, נאבקים את מאבקים, דוקרים את עצמם כ- 7 פעמים ביום מגיל צעיר, מפתחים מודעות לתזונה ופעילות גופנית ומגלים אחריות למצבם הבריאותי. עוז רוחם מפתח את אישיותם והם גדלים להיות אזרחים מצוינים התורמים את כישוריהם לחברה, מתנדבים לשירות הצבאי ומהווים מופת אישיותי הראוי לציון."

36. חולה סוכרת מצווה לשמירה קפדנית על סדר יום, ארוחות ופעילות גופנית. הטיפול בסוכרת הוא ייחודי לכול חולה ומותאם למאפייניו האישיים. חולה הסוכרת נעזר בבדיקות בדם יומיות כדי לנתר את רמת הסוכר בדם ובמקביל תוספת אינסולין (בולוס) בהתאם לתזונה ולרמת הפעילות הגופנית. מטבע הדברים, אצל ילדים ונערים מתבגרים קשה להשיג איזון סוכרתי בשל רמת הפעילות הגופנית המוגברת, ההתפתחות הגופנית והתזונה המשתנה. מטרת הטיפול בחולי סוכרת מסוג 1 היא לחקות את הפרופיל הפיזיולוגי של הפרשת האינסולין. מטרה זו מושגת בשתי שיטות עיקריות:

1. מתן אינסולין במספר זריקות יומיות.

2. שימוש במשאבת אינסולין.

"מתן אינסולין במספר זריקות יומיות."

טיפול המבוסס של שני סוגי אינסולין: זריקה אחת של אינסולין אנאלוגי ארוך, המחקה את האינסולין הבזאלי, ומס' זריקות של אינסולין אנלוגי מהיר פעולה (הומלוג, נובורפיד, אפידרה) בהתאם למס' הארוחות ביום. (עקומה מס' 1).

התוכנית יכולה להשתנות מיום ליום, בהתאם לנסיבות. בתוכנית אופיינית האינסולין הבזאלי מהווה 30% עד 45% מהצריכה היומית הכוללת של אינסולין. כמות האינסולין המוזרקת לפני הארוחות נקבעת ע"י החולה בעזרת חישוב עצמי, בהתאם לרגישות האינדיבידואלית לאינסולין, ומתבססת על ערך הסוכר בדם וכמות והרכב המזון שנאכל בארוחה (ספירת פחמימות). כאמור, הצלחת הטיפול תלויה בהבנה של החולה את התכנית הטיפולית ובהיענותו לטיפול (ביצוע בדיקות סוכר וניטור עצמי 4-6 פעמים ביום והזרקת אינסולין בהתאם).

טיפול בעזרת משאבת אינסולין

מתן אינסולין בצורה רציפה לרקמה התת-עורית בעזרת משאבת אינסולין היא שיטה מקובלת לטיפול בחולי סוכרת מסוג 1. העיקרון הטיפולי הינו חיקוי הפרופיל הפיזיולוגי של הפרשת אינסולין מתאי β. הרופא המטפל קובע את כמות האינסולין הבזאלי המוזלפת באופן רציף והמטופל נותן את תוספות האינסולין (בולוס לאינסולין לפני הארוחות, בהתאם להנחיות שקיבל, בדומה לשיטה שהוסברה קודם). הכמות נקבעת בהתאם לרמת הסוכר בדם ולכמות וסוג האוכל שהחולה צורך (עקומה מס' 2). במשאבת אינסולין מקובל להשתמש באנאלוגים של אינסולין מהירי פעולה כמו: Novorapid, Humalog, Apidra. לאחרונה אושרה לשימוש מערכת למעקב רציף בזמן אמיתי של רמת הסוכר, בעזרתה ניתן לעקוב אחר רמת הסוכר בדם, המגמה (עלייה או ירידה) וקצב השינוי, ולהתערב בשלב מוקדם של התפתחות היפר/היפוגליקמיה - ובכך למנוע הגעה לערכי סוכר קיצוניים (עקומה מס' 3).⁶

37. למרבית הילדים והמתבגרים ההמלצה היא להשתמש במשאבת אינסולין, שכן, בהשוואה לשימוש במזרק, השימוש במשאבה מאפשר אורח חיים יותר שיגרתי ו"נורמאלי" ולו במעט. אליאור מטופל באמצעות משאבת אינסולין (להלן: "המשאבה").

בדף הסבר למחלת הסוכרת המצוי באתר משרד הבריאות, נכתב כדלהלן:

"לפני כל ארוחה, מעריך החולה את כמות הפחמימות אותה יצרוך בארוחה ומוסיף ("בולוס") תוספת של אינסולין מהיר טווח כדי לדכא את עליית הסוכר הצפויה בעקבות הארוחה."

מצ"ב דף הסבר משרד הבריאות ומסומן 3

38. ראוי לציין שהטיפול באינסולין אינו ייחודי לחולי סוכרת סוג 1 בלבד, וגם חולי סוכרת סוג 2 נזקקים לא אחת לתוספת אינסולין.

39. חולי סוכרת, באשר הם, מצויים לשמור על דיאטה קפדנית ופעילות גופנית כדי לאזן את רמות הסוכר בדם ולהימנע מסיבוכי המחלה.

⁶ פרופ' נעים שחאדה, וד"ר אמיר חדש: "סוכרת מסוג 1" - מתוך האתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור: <http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4575/59261.asp?DivView=4802>

דיאטה ופעילות גופנית הנם שני עמודי התווך בטיפול
בסוכרת, משום שלשניהם השפעה מרכזית על רמות הסוכר
בדם

ראה האתר האגודה הישראלית לסוכרת בכתובת: <http://www.sukeret.co.il/>

תזונה וסוכרת

40. אין חולק על חשיבותה של התזונה לחולה הסוכרת. גישה תזונתית כוללת הוכחה לא אחת כמונעת התפתחות מחלת הסוכרת, גורמי סיכון שונים, מחלות לב וסיבוכים נוספים של המחלה. הטיפול התזונתי היעיל לוקח בחשבון את מאפייניו האישיים של כל אדם, מצאו, אורח חיו ופעילותו הגופנית. הדרכה ומעקב תזונה בידי דיאטנית קלינית בעלת ידע בנושא הסוכרת יסיעו לחולה בהשגת מטרותיו.

פחמימות וספירתן.

41. על חשיבותם הרבה של הפחמימות ניתן ללמוד באתר האגודה הישראלית לסוכרת:

”פחמימות – הנם המרכיב התזונתי המשפיע ביותר

על רמות הסוכר והטריגליצרידים בדם. הן הכמות והן סוג

הפחמימות, משפיעים על רמות הסוכר בדם.

מחקרים מלמדים כי הגבלת כמות הפחמימות בתפריט,

מסייעת באיזון רמות הסוכר בדם. אולם מאחר והמוח זקוק

לפחמימות כמקור האנרגיה, כמות פחמימות מסוימת הנה

חלק מהתפריט המאוזן המומלץ. גם לסוג הפחמימות השפעה

על איזון הסוכרת וגם על גורמי הסיכון והסיבוכים. מומלץ

שהפחמימות יגיעו מקטניות, מירקות, דגנים מלאים, פירות

ומוצרי חלב דלי שומן. רצוי להפחית ככל הניתן באכילת

מוצרי קמח לבן, סוכרים וכל מיני המאפה, מזונות

והמשקאות המכילים אותם.”

ראה האתר האגודה הישראלית לסוכרת בכתובת: <http://www.sukeret.co.il/>

42. זאת ועוד, סעיף 3 ל-תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), תשנ"ג – 1993, קובע

כדלהלן:

3.(א) הסימון התזונתי יפרט את הערך הקלורי של המזון,

ותכולת החלבונים, הפחמימות, השומנים והנתרן כמפורט

בתוספת הראשונה, בחלק א'.

.....

59. ותוספת א' קובעת:

תוספת ראשונה

(תקנות 3 ו-4)

סימון תזונתי

חלק א'

סימון תזונתי ב-100 גר"/מ"ל מוצר

Nutritional value per 100 gr/ml

Energy (calories)	אנרגיה (קלוריות)
Proteins (gr.)	חלבונים (גר')
Carbohydrates (gr.)	פחמימות (גר')
Fats (gr.)	שומנים (גר')
Sodium (mg.)	נתרן (מ"ג)

כלומר, המחוקק אף הוא הכיר בחשיבות סימון משקל הפחמימות על כל אריזת מזון כמעט
ללא יוצא מהכלל,

ספירת פחמימות

60. לכמות הפחמימות יש חשיבות לכלל האוכלוסייה, בוודאי שלצרכנים מתווכמים שבדקים
ומבקרים מה יכנס לגופם זאת באמצעות קריאת הסימן התזונתי על גבי האריזה.
לאוכלוסיית חולי הסוכרת, נתוני כמות הפחמימות חשוב שבעת מונים, ואי הקפדה על
הכמות הנכונה מהווה סכנה בריאותית אקוטית.

61. לגבי חולי סוכרת הנזקקים לתוספת אינסולין (קבוצת סוכרת 1 כולה, וחלק מקבוצת סוכרת 2), כמות הפחמימות חשובה היות ולפי כמות הפחמימות הנאכלת בארוחה, מחושבת ומוזרקת תוספת האינסולין. וראה לעניין זה את האמור במאמרה של ענת טימין, דיאטנית קלינית "ספירת פחמימות"⁷:

"ספירת פחמימות מהווה כיום כלי חשוב בטיפול בסוכרת, בשיטה זו אנו מתמקדים בספירת סך כמות הפחמימות הנאכלת בכל ארוחה או חטיף. שיטת ספירת הפחמימות קלה לשימוש ומאפשרת גמישות וגיוון באפשרויות בחירת המאכלים באופן המותאם להעדפות המטופל וסגנון חייו. הנחת היסוד הראשונה של שיטת ספירת הפחמימות, היא שפחמימות במזון, הן הגורם הראשוני והעיקרי המשפיע על רמות הסוכר לאחר הארוחה. ידיעת כמות הפחמימות ופיזורן במהלך היום יכולה לשפר את הבקרה על רמות הסוכר ובכך להוביל לאיזון טוב יותר ולהפחית באופן משמעותי את הסיכון לפיתוח סיבוכים כרוניים של סוכרת. שיטה זו מתאימה גם לסוכרת מסוג 1, לחולים המטופלים באינסולין קצר טווח הניתן ע"י משאבת אינסולין או בזריקות וגם לסוכרת מסוג 2, לחולים המטופלים בתרופות קצרות טווח כגון נובונורם.

למה לספור פחמימות?

פחמימות הן הגורם העיקרי האחראי לעליית רמת הסוכר בדם לאחר ארוחה ומכאן יש להתאים את מינון האינסולין בעיקר לפי כמות הפחמימות הנאכלת. למעלה מ-90% מכלל הפחמימות, לדוגמא: עמילן או סוכר פשוט, מתפרקות לסוכר תוך שעותיים מרגע תחילת הארוחה, ומופיעות בדם לראשונה לאחר 15 דקות. חלבון לעומת זאת רק מחציתו מתפרק לסוכר תוך 3-4 שעות מתחילת הארוחה ורק 10% מהשומן יתפרקו לאחר מספר שעות רב יותר לסוכר. ב-1994 איגוד הסוכרת האמריקאי פרסם המלצות תזונתיות אשר אינן תומכות בהנחיות קודמות המורות להימנע מסוכר או פחמימות פשוטות ולהעדיף עמילן או פחמימות מורכבות.

⁷ מתוך אתר המרכז לסוכרת גפן מדיקל בקישור:

לא נמצאו הבדלים במחקרים, בתגובה הגליקמית או בדרישות אינסולין בין עמילן
(פולימר רב סוכר) לסוכרוז(דו סוכר), בחולי סכרת מסוג 1 או 2 ולכן הדגש הוא
לתת חשיבות לכמות הכוללת של הפחמימות מאשר לסוג הפחמימה."

62. זאת ועוד, ספירת הפחמימות מאפשרת לאכול מגוון רחב של מזונות ועדיין לשמור על רמות
סוכר מאוזנות, ובכך לנהל אורח חיים "נורמאלי" ככול האפשר. דבר שחשוב לכל אדם, אך
לילד בן שבע חשוב שבעתיים.
לאחרונה אף יצא ספר חדש מאת לימור מאור, אירה שומן ורות משה, דיאטניות קליניות
מומחיות בתחום הסוכרת, "ספירת פחמימות – חופש בדרך לאיזון הסוכרת" ובספר פירוט
שיטת הספירה. הספר מומלץ על ידי האגודה הישראלית לסוכרת.⁸

63. מהאמור לעיל אנו למדים כי כל חולה סוכרת, על אחת כמה וכמה ילד קטן החולה בסוכרת
נעורים, התלוי לחלוטין בהזרקת אינסולין, חייב לבדוק ולבחון את כל אשר הוא אוכל,
להתחשב בהרכב המזונות אותם הוא מכניס לגוף ולחשב היטב את כמות הפחמימות אותם
הוא אוכל בכל ארוחה. כפועל יוצא, נדרש החולה לנתונים מדויקים ככול האפשר, ובעיקר
לסימון נכון של כמות הפחמימות על גבי האריזות.

64. במה הדברים אמורים? ניקח לדוגמא מצב בו מספר הפחמימות המצוין על אריזה שוקולד
נמוכה מהכמות האמיתית במוצר. נתון זה יטעה את החולה ויוביל אותו לחישוב תוספת
אינסולין ("בולוס") נמוכה מרצוי. כך החולה ימצא במצב של עודף סוכר בדם.
כלומר, נתונים שגויים על אריזת מוצר מזון ובמיוחד נתון שגוי באשר לתכולת הפחמימות,
עלול להוביל למצב בו חולים יהיו באופן קבוע עם רמות סוכר גבוהות מידי, או נמוכות מידי,
בדם, דבר הגורם נזק מיידי ותופעות כגון היפוגליקמיה והיפרגליקמיה (הסבר בהמשך),
וכן לנזק מצטבר בלתי הפיך בחולים ופגיעה קשה באיכות חייהם.

⁸ המלצה באתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:
http://www.sukeret.co.il/newsite/news2.asp?info_id=66810

מעקב אחר מחלת הסוכרת של אליאור

65. מרגע שנודע לגלינה, אימו של אליאור, אחות במקצועה, כי בנה לקה במחלת הסוכרת, החלה לנהל את מחלתו של בנה כמו "מבצע צבאי". לצורך הטיפול בליאור התגייסה כל המשפחה לטפל במחלתו בנה.

עקב מחלתו זקוק אליאור להשגחה מתמדת פעילה והוכר כנכה על יד המוסד לביטוח לאומי

עמ' 4 להחלטת המוסד לביטוח לאומי נספח 2 ד'

66. משכך, אליאור נמצא כל הזמן תחת עינם הפקוחה של הוריו גלינה ו/או אלכס, בסיוע יומיומי של הסבתא, ושל **סייעת צמודה** המשגיחה על אליאור בשעות הפעילות בגן. עקב חשיבות התזונה, ובשל הצורך במתן אינסולין בצמוד לשעות האוכל ו/או הפעילות הגופנית, הדורש **לחשב את כמות האינסולין שמקבל הילד לפי כמות ומרכיבי המזון, לרבות ספירת פחמימות**, החלה גלינה לנהל יומן מעקב מזון (להלן "היומן").

מצ"ב העתק יומן מעקב ומסומן 4

67. ביומן מפורטים כמויות ומרכיבי המזון שהילד אוכל ובהתאם לכך, כמות ומועד קבלת האינסולין (באמצעות כיוון המשאבה ו/או הזרקה במקרים מיוחדים), וכן רמות סוכר בדם על פי בדיקות דם. יומן זה עובר ממשגיח למשגיח ומשמש כ"יומן מבצעים" עדכני לטיפול בילד. בנוסף על היותו אמצעי מעקב על התפתחות מחלתו של אליאור.

68. לא למותר לציין, כי אליאור, ככול הילדים אוהב מאוד לאכול ממתקים, אולם עקב מחלתו עליו להימנע מדברי מתיקה המכילים סוכר ולהסתפק בממתקים ללא תוספת סוכר המצויים בשוק. עוד ראוי לציין, כי הגבלה זו קשה לאליאור מחייבת התמודדות נפשית לא פשוטה, הן מצד הילד והן מצד הוריו, העושים ככול יכולתם לספק לבנם תחליפים ראויים לדברי המתיקה החסרים.

הוריו של אליאור בהיותם הורים אחראיים החרדים לבריאותו של בנם, **קונים לאליאור מזונות המיוצרים אך ורק על ידי חברות גדולות ומוכרות מתוך מחשבה שיצרנית מזון גדולה ומוכרת תסמן את מוצריה על פי חוק באופן מדויק ואמין.**

סימון פחמימות שגוי – שוקולד פרה

69. רצה הגורל ואליאור ככול ילד ולא רק ילד, אוהב מאוד לאכול דברי מתיקה. שוקולד פרה

נטול סוכר של עלית הוא דבר מתיקה שאמור להתאים לתזונה הדיאטטית לה הוא מחויב.

עלית הינה יצרנית מזון ותיקה ומוערכת, מתאגדי המזון הגדולים בישראל. לפיכך חזקה הייתה על הוריו שהכתוב על גבי חפיסת השוקולד, לרבות כמות הפחמימות, הינו נתון אמיתי מדויק ומהימן. וכך, לא חששו הוריו של אליאור לרכוש את מוצרי החברה בכלל ושוקולד פרה ללא תוספת סוכר בפרט והשוקולד הוכנס לסל המזונות של אליאור בהתאם לתפריט הדיאטטי המומלץ.

70. עקב מחלתו של אליאור יש לחשב את כמות הפחמימות אותה הוא עתיד לאכול בכל ארוחה ולהזליף לדמו באמצעות משאבת אינסולין את תוספת האינסולין המתאימה. כך גם נעשה בעת שאליאור ביקש לאכול שוקולד. בכל פעם בו ניתן לו שוקולד חושבה תוספת הפחמימות בהתאם לכמות הפחמימות המצוינת על האריזה.

71. והנה, ביום 17.7.2010 בעת שכל המשפחה הייתה בבית ביקש אליאור לאכול שוקולד. סבתא של אליאור, לקחה מהמזווה, דרך מקרה, שתי חפיסות שוקולד והתכוונה לתת לאליאור חתיכה. והנה, להפתעתה, הבחינה כי בחפיסה אחת מצוין 55 גרם פחמימות ל100 גרם שוקולד, ואילו בחפיסה אחרת מצוין 13 גרם פחמימות ל 100 גרם שוקולד.

72. הסבתא פנתה לגלינה ושאלה לפי איזה משקל לחשב את תוספת האינסולין. גלינה, נטלה את החפיסות לידיה, נדהמה לגלות כי יש הבדל בנתונים בין שתי החפיסות. לאחר בדיקה קצרה במזווה התברר נדהמה משפחת קרצמן לגלות, כי תכולת הפחמימות בחפיסות השוקולד אינן זהות למרות שמדובר במוצרים זהים לחלוטין. (כב' בית המשפט מופנה לנספח 1)

73. על מנת להבין את משמעות ההטעיה בפרקטיקה נחזור ליומן שמנהלים המבקשים:

כך למשל, ביום 28.4.10 קיבל הילד 4 קוביות שוקולד 4 פעמים כלומר 16 קוביות שוקולד. והערך שנרשם במחברת הוא 2 גרם פחמימות ל 4 טבליות, ו $(8=4*2)$ 8 גרם לכל היום. מדובר ברישום על פי האריזות עם המידע המוטעה, וככול הנראה היה צריך לרשום 10 גרם פחמימות ל 4 טבליות ו $(40=4*10)$ 40 גרם לכל היום. כלומר הילד אכל באותו יום $(32=4*8)$

32 גרם פחמימות יותר ממה שנרשם בטבלה ובהתאם למידע שגוי זה הוזרקה לו תוספת האינסולין.

74. מטבע הדברים כתוב היומן ברוסית, שפת האם של גלינה ולצורך הבהרת הדברים מצורפים מספר דפי יומן שתורגמו על ידי גלינה.

מצ"ב דפי יומן מתורגמים ומסומנים 5 א

מצ"ב דוגמאות ליומן מעקב ממועדים שונים ומסומנות 5 ב

75. יצוין שבאותו יום כמות הפחמימות הכוללת שצרך הילד הייתה כ – 227 כלומר מדובר בחוסר דיוק של כ 14%.

76. ואם נבחן למשל את הארוחה השנייה באותו יום, נגלה שאליאור אכל לפי הרישום 4 טבליות שוקולד (2 גרם פחמימות בטעות) ו"גמדים" (7 גרם פחמימות) וביחד 9 גרם פחמימות. בעוד שככול הנראה לפי הכמות הנכונה צרך 10 גרם פחמימות בגין טבליות השוקולד ועוד 7 גרם בגין הגמדים וביחד 17 גרם פחמימות. כלומר באותה ארוחה צרך הילד כמות כפולה (17 לעומת 9) של פחמימות מזו שנרשמה על פי המידע המוטעה שהופיע על האריזה. מה שהוביל לחישוב מוטעה והזרקת תופסת אינסולין לא נכונה.

עלית מודה בסימון השגוי

77. מכיוון שלא ידעו מה לעשות, התקשר אלכס, ביום 18.7.2010 למוקד שירות הלקוחות של עלית ושאל את המוקדן לפשר ההבדלים ברישום. המוקדן, התבלבל בהתחלה ולא ידע להסביר את ההבדלים ברישום ולאחר בדיקה הודה שגם אצלו מופיעים ערכים שונים על החפיסות ואין הוא יודע מהו הערך הנכון. בהמשך אמר המוקדן, שהבעיה מוכרת להם וביום 13.7.2010 התפרסמה על כך מודעה בשלוש עיתונים גדולים.

78. בדיקה והפיכה של העיתונים "ידיעות אחרונות" ו"מעריב" אשר יצאו ביום 13.7.10 העלתה חרס, ומודעה כאמור לא נמצאה.

79. במועד מאוחר יותר, חזר לאלכס נציג משורות לקוחות והסביר, כי הסימון על חלק מחפיסות השוקולד אמנם שגוי. לטענת הנציג, בעת חישוב כמות הפחמימות במוצר יש להביא בחשבון את גם "רב כהלים" שהם סוג של פחמימה בעל חשיבות לחולי סוכרת.

80. ראוי לציין שעד למועד השיחה הזאת לא היה ידוע למבקשים בדבר האבחנה הנ"ל, על קיומם של "רב כהלים" ועל כך שאלו פחמימות שיש לספור אותן, (מה גם שבדיעבד מסתבר שיש דעות הטוענות כי יש לספור אותן במחצית הכמות או 0.6 מהפחמימות, כלומר כל 1 רב כהלים = 0.6 פחמימה), וזאת למרות שהמבקשים הינם צרכנים מתוחכמים שמתעניינים ברזי המחלה ובדרכי הטיפול ומנסים להבין ולדייק ככול האפשר בטיפול שמקבל בילד.

81. ואכן, חיבור משקל הפחמימות בחפיסה עם הסימון השגוי בערך של 13 גר בתוספת הפחמימות רב כהלים במשקל של 45 גר תניב תוצאה של 58 גר פחמימות כמצוין על החפיסה המסומנת לכאורה נכון.

82. זאת ועוד, לפי הסימון על החפיסה השגויה מדובר בכמות של 13 פחמימות שמתוכם 45 פחמימות הן רב כהלים, עניין חסר הגיון כשלעצמו, ובלתי אפשרי מבחינה לוגית וחשובנית. מכאן יוצא, שככול הנראה החפיסות עליהן רשום: פחמימות 58 גרם, מתוכם רב כהלים 45 גרם, הן הנכונות לכאורה (בהנחה שהנתונים נכונים לגופו של עניין). ואילו החפיסות עליהן כתוב: פחמימות 13 גרם, מתוכם רב כהלים 45 גרם הן החבילות עם הכיתוב השגוי והמטעה.

83. המבקשים יטענו שכיתוב (נכון לגופו של עניין) בדרך של רישום כמות כוללת של פחמימות ומתוכם כמות של רב כהלים הוא הכיתוב הראוי ובין שאר הסעדים לטובת כלל הקבוצה, **יבקשו המבקשים שבית המשפט יורה למשיבה לרשום ולסמן בדרך זאת את כלל המוצרים ובפרט ובעיקר את אלו נטולי הסוכר.**

ההפרדה והרישום המפורט בדרך של כלל כמות הפחמימות **ומתוכן** רב כהלים חשוב, היות שמצד אחד רב כהלים הם פחמימות לכל דבר ויש לספור אותם כפחמימות, ואם ירשמו בנפרד יש שלא יבחינו ולא יספרו את הרב כהלים ומאידך יש דעות שיש לספור אותן

במחצית הכמות או 0.6 מהפחמימות, כלומר כל 1 רב כהלים = 0.5 או 0.6 פחמימה, כלומר לגבי אלו המדייקים יותר, חשוב לדעת גם את כמות הרב כהלים מתוך הפחמימות :
כך למשל באתר "מתוקים" אתר סוכרת מוקדש לילדים הסוכרתיים ובני משפחותיהם, פורום תזונה ודיאטה בסוכרת :

**"סוכרים רב כהלים הם ממתקים הנכללים בקבוצת הפחמימות. יתרונם בכך שהם מספקים פחות קלוריות (בממוצע 2.5 קלוריות לגרם, לעומת 4 קלוריות לגרם שמספק סוכרוז), ושהם גורמים לעליה מתונה יותר בסוכר בדם בהשוואה לסוכרוז. על פי המלצות האגודה האמריקאית לסוכרת (ראה קישור בסוף), מבחינת ספירת פחמימות יש להפחית מסך הפחמימות במזון מחצית מכמות הסוכרים האלכוהוליים. לדוגמא חטיף המכיל 15 גרם פחמימות, מתוכם 8 גרם רב כהלים, כמות הפחמימות שהוא מכיל היא: $15 - 4 = 11$ גרם .
צריכת כמות גדולה של רב כהלים אינה מומלצת כיוון שהדבר עלול לגרום לשילשול .**

ראה קישור :

<http://www.diabetes.org/nutrition-and-ecipes/nutrition/sweeteners.jsp>

84. ודעה דומה בפורום באתר "מרמולייט" החיים ללא סוכר :

21/01/07 14:30 [סיגל](#)

ספירת פחמימות ופחמימות רב כהליות

איך אני סופרת פחמימות רב כהליות. האם אני סופרת אותם ככול פחמימה אחרת או פחות?

והתשובה של מנהל הפורום :

21/01/07 15:54 מנהל הפורום

רב כהלים

פחמימות רב כהליות (מלטיטול במקרה זה (את סופרת כ- 0.6 מפחמימות רגילות, לדוגמא, אם צרכת 24 גר" של מלטיטול זה נחשב כ-14.4 גר" של פחמימות . אם צרכת 60 גר" של מלטיטול זה נחשב כאילו צרכת 36 גר "פחמימות.

⁹ פורום באתר "מרמולייט" החיים ללא סוכר בקישור :
<http://marmolight.co.il/Index.asp?CategoryID=34>

85. דומה גישתן של ליאור מאור, אירה שולמן ורות משה בספרן "ספירת הפחמימות" שם כתוב

בטבלאות:

"כאשר מוצר ממותק ברב כהלים, מוסיפים מחצית מכמותם לספירת פחמימות"

86. כך או כך, במועד מאוחר יותר, ביום 21.7.10, התקשר לאלכס, באמצעות הטלפון, מר אודי מלמד, שהציג עצמו כמנהל אבטחת איכות בקבוצת שטראוס ואמר כי הסימון על חפיסות השוקולד אכן שגוי, ואף הרחיב והסביר כי הרב כהלים אף הם סוג של פחמימות ועל חולי הסוכרת להביאן בחשבון לעניין צריכת הפחמימות השוטפת. מר אודי מלמד חזר ואמר כי פורסמה בעניין מודעה בשלושה עיתונים אך לא ידע לומר באיזה מועד התפרסמה המודעה. עוד אמר שהוא ו/או המשיבה מסתמכים, בין השאר, על יועצת דיאטנית קלינית מומחית בתחום הסוכרת הגב' רות משה אשר כתבה לאחרונה את הספר **"ספירת הפחמימות"**.

87. הינה כי כן, גם לאחר שהחברה ידעה על ה"טעות" היא לא פעלה בשקידה הראויה על מנת לצמצם את העוולה, ההפרה, הטעיה והנוק. החברה לא הודיע דבר באמצעי התקשורת, ככול הנראה, ואף אם פורסם דבר מה, מדובר בפרסום מינורי שנסתר מעיני הציבור. זאת ועוד, החברה לא פעלה להורדת המוצר עם האינפורמציה המטעה מהמדפים בחנויות, ועד למועד הגשת תובענה זאת ניתן לרכוש מוצרים משני הסוגים במוקדי המכירה השונים.

88. כך למשל, נרכשו חפיסות עם סימון שגוי **ביום 19.7.10, ברמת גן**.

מצ"ב צילום החפיסות בצירוף חשבונית/קבלה ומסומן 6 א

89. וכך למשל, נרכשו חפיסות עם סימון שגוי **ביום 22.7.10, בהוד השרון**.

מצ"ב צילום החפיסות בצירוף חשבונית/קבלה ומסומן 6 ב

90. וכך למשל, נרכשו חפיסות עם סימון שגוי **ביום 28.7.10, בהוד השרון**.

מצ"ב צילום החפיסות בצירוף חשבונית/קבלה ומסומן 6 ג

91. ויודגש, רישום ערכי הפחמימות והרב כהלים שגוי לאורך כל הקו. כלומר, הרישום שגוי ביחס למשקל הפחמימות ב- 100 ג' מוצר, במספר הפחמימות ל- 4 קוביות שוקולד גם בכיתוב בעברית וגם בכיתוב בערבית.

92. מצב זה בו המשיבה יודעת פוזיטיבית וממשית על השגיאה ולא עושה מאום או לא עושה די לתיקון השגיאה מהווה רשלנות, הטעיה של ממש, פרסום כוזב, הסתרת עובדות ו/או אי גילוי עובדות מהצרכנים.

חוסר אחידות ושגיאות אפשריות בסימון המוצרים

93. משהבין אלכס כי המשיבה סימנה באופן שגוי את חפיסות השוקולד ללא סוכר, התעורר חשדו לגבי שאר המוצרים ללא סוכר, מוצרים אותם צורך בנו, אליאור באופן קבוע.

94. להפתעתו, גילה אלכס חוסר אחידות מדהים בסימון מוצרים ללא סוכר. כך למשל גילה כי בממתק מסוג "פסק זמן" ללא סוכר מצוין כי הוא מכיל רב כהלים במשקל 41 גר ושאר פחמימות במשקל 16 גר'.

מצ"ב אריזת פסק זמן ומסומנת 7 א

95. בממרח שוקולד פרה, המיוצר אף הוא בידי המשיבה צוין כי המוצר מכיל 2 גר' פחמימות ל- 100 גר' ורב כהלים במשקל 47 ל- 100 גר'.

מצ"ב צילום אריזה שוקולד פרה ללא סוכר ומסומנת 7 ב

96. במוצר אחר, ופלים בטעם שוקולד ללא סוכר צוין כי המוצר מכיל פחמימות 22 גר ל- 100 גר' מוצר ורב כהלים במשקל של 43 גר' ל- 100 גר מוצר.

מצ"ב צילום אריזת ופלים בטעם שוקולד ללא סוכר ומסומנת 7 ג

97. בסוכריות עלית ללא סוכר, הגדילה לעשות המשיבה בהשמיטה לחלוטין את ציון משקל הפחמימות במוצר, דבר האסור לחלוטין לפי התקנות המחייבות לסמן פחמימות אף אם משקלן – 0 וציננה כי המוצר מכיל רב כהלים במשקל 96 גר ל- 100 גר' מוצר.

מצ"ב צילום אריזת סוכריות ללא סוכר ומסומנת 7 ד

98. לשם השוואה, מוצג בפני כב' בית המשפט מוצר של חברת אורביט המתחרה במשיבה ובסעיף ערכים תזונתיים מצוין:

פחמימות 96 גר'

מתוכם רב כהלים 96 גר'.

נדמה כי כך אמורה חברה רצינית לסמן את תכולת הפחמימות במוצר.

מצ"ב צילום אריזת סוכריות ללא סוכר של אורביט ומסומנת 8

99. אין ספק כי חוסר האחידות בסימון, השגיאות הרבות, וחוסר הבהירות ביחס למרכבי המוצר פוגעת בקבוצת חולי הסוכרת בכלל ובקבוצת חולי הסוכרת סוג אחד בפרט.

הסיכונים והנזקים האפשריים לילד אליאור – המבקש 3 בפרט, ולתתי הקבוצות,

חולי הסוכרת 1 ו- 2 בכלל.

100. חוסר איזון ברמת הסוכר בדם יכול לבוא לידי ביטוי בשני אופנים. האחד, ירידה ברמת הסוכר בדם- היפוגליקמיה, והשני, הוא עליית יתר של רמת הסוכר בדם – היפרגליקמיה.

101. **היפרגליקמיה** – רמת סוכר גבוהה בדם:

ראה לעניין זה קטע ממאמר "**הכל על היפרגליקמיה**" של ד"ר מרגלית גולדפרכט ושוש גן נוי¹⁰

"היפרגליקמיה היא מצב של רמת סוכר מוגברת בדם (מעל 125 מ"ג/אחוז בצום). היא

נגרמת ממחסור באינסולין או מתנגודת לפעילות האינסולין.

מצב זה, להבדיל מהיפוגליקמיה, מתפתח באיטיות וסימניו פחות ברורים.

היפרגליקמיה יכולה להיות זמנית ולחלוף מעצמה תוך כמה שעות. אולם יש מצב בו

ההיפרגליקמיה מתמשכת מעבר לכך, והסימנים הם: צימאון, השתנה מרובה, חולשה

ועייפות.

¹⁰ מתוך אתר קופ"ח כללית בקישור: <http://www.clalit.co.il/HE-IL/General/diabetes/about+diabetes/articles/Hyperglycemia.htm>

חשוב לשים לב במיוחד להיפרגליקמיה, שמתפתחת לרמות שמעל 250 מ"ג-אחוז ולפנות לייעוץ לצוות המטפל. חוסר טיפול עלול לגרום התייבשות עד כדי איבוד ההכרה (הנקראת תרדמת). במקרה כזה, יש לפנות לרופא או לבית החולים בדחיפות. בכל מצב של חשד להתפתחות היפרגליקמיה יש לפנות לייעוץ לצוות המטפל."

102. היפוגליקמיה – רמת סוכר נמוכה בדם.

ראה לעניין זה קטעים ממאמר "הכל על היפרגליקמיה" ד"ר מרגלית גולדפרכט ושוש גן נוי 11
"היפוגליקמיה היא מצב בו רמת סוכר הדם נמוכה (פחות מ- 60 מ"ג/אחוז)
היפוגליקמיה נגרמת כתוצאה מעודף אינסולין, מיתר פעילות או ממחסור במזון.

מהם סימני המחלה?

זיעה קרה, טשטוש ראייה, רעב, חולשה ודפיקות לב. אם אין מטפלים במהירות וביעילות בבעיה, מופיעים גם בלבול חושים, התנהגות בלתי רגילה, חוסר יכולת לחשוב בבהירות ודיבור בלתי ברור. הדברים עלולים להגיע עד לאובדן ההכרה ולעוויתות, ואף לסכן חיים.

כיצד מונעים היפוגליקמיה?

מקפידים על אכילה בכמויות נכונות ובזמנים מתאימים, במיוחד לאחר הזרקת אינסולין או נטילת כדורים. חשוב גם להקפיד על מינון נכון של אינסולין לפי מדידות סוכר עצמיות מהאצבע. לא מומלץ לבצע פעילות גופנית מאומצת באופן לא מבוקר ומתוכנן. אם יש הכרח לבצע פעילות גופנית הדורשת מאמץ מיוחד, חשוב לדאוג לתוספת פחמימות לפני הפעילות, ואם אין הדבר אפשרי, יש לעשות זאת לפחות בזמן הפעילות או מיד לאחריה. באופן זה תפחת הסכנה להיפוגליקמיה."

103. מטבע הדברים, לאירועי סוכרת אלו יש גם השפעה נפשית על החולים.

"הסוכרת עצמה גורמת ללחץ נפשי, ומשפיעה על הבריאות. אבחון הסוכרת עלול להיות אירוע מלחיץ ביותר שכן הוא מבטא שינוי עצום בסגנון החיים אליו היית

¹¹ מתוך אתר קופ"ח כללית בקישור: <http://www.clalit.co.il/HE-IL/General/diabetes/about+diabetes/articles/Hypoglycemia.htm>

מורגל. אתה עלול להיות מודאג מהתפתחות סיבוכים, להיות מוטרד בשאלות כמה זמן הסוכרת הייתה סמויה וכמה נזקים כבר נגרמו, וכיצד תשפיע הסוכרת על המשפחה. חלק מהאנשים חוששים שיהיו להם אירועים היפוגלקמיים במקום העבודה או בבילוי חברתי. "חלק מהסוכרתיים מפחיתים את הבילויים החברתיים שלהם ואת היציאות מהבית. דבר זה גורם לשינוי בסגנון החיים." בנוסף, יש אירועים מיקרו מלחיצים של חיי היום יום. "אמנם תלוי כיצד אתה מתייחס לדבר, אבל בדיקת הדם לניטור רמת הגלוקוז יכולה להיות מלחיצה," אומר סאודק. "אנשים רבים פוחדים לבצע בדיקות דם, או שהם נכנסים ללחץ כאשר הרמה היא גבוהה. אנו נתקלים באנשים שהיו היפרגליקמיים במשך חודשים, בגלל שהם מפחדים לבצע את הבדיקה. אנו מלמדים את האנשים להגיב על מצבים כאלה בפעולות חיוביות כדי לסייע להם להרגיש שהם בשליטה."¹²

104. קשה במיוחד להתמודדות ככול שמדובר בילד קטן. ואכן אליאור סובל מהפרעות ריכוז וקשב כתוצאה מהמחלה ו/או שהוחמרו עד מאוד בגלל המחלה ותופעותיה. (ראה נספח אבחוני מחלה 2 ג)

105. כל אלו תופעות בטווח המיידי והקצר. ברם, כל אירוע כגון דא גורם גם לנזק מצטבר, אשר בסופו של דבר גורם לסיבוכים של מחלת הסוכרת. המבקשים ישתדלו שלא להלאות את בית המשפט יתר על המידה ויביאו את עיקרי הדברים בקצרה:

106. הסוכרת גורמת לטרשת עורקים ומחלות לב.

"הסוכרת כגורם לטרשת עורקים"

ידוע כי הגורם המוביל לתמותה בחולי סוכרת הוא טרשת עורקים וסיבוכיה, וב-80% מהפטירות של חולי סוכרת מיוחס למחלות לב וכלי הדם. מכיוון שידוע כי הפגיעה בעורקים הגדולים (ללב, למוח ולגפיים) מתחילה בשלבים מוקדמים של מחלת

¹² מתוך מאמר של טרי ד'אריגיו עורכת בעיתון – FORECAST FORECAST DIABETES תרגום ועריכה: אלישבע ריפתין באתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור: <http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4644/59827.asp?DivView=4812>

הסוכרת וכבר בשלב המוקדם – התסמונת המטבולית – יש עליה בשכיחות האירועים הלבביים, יש חשיבות גדולה לאבחון וטיפול מוקדם בסוכרת ושמירה על איזון קפדני של רמת הסוכר. השאיפה לשמור את ההמוגלובין המסוכרר מתחת ל-7% מהווה יעד טיפולי חשוב. אך 7% מהווים פשרה בין הרצוי למצוי. לאחר סיכום וניתוח תוצאות של 13 מחקרים בנושא הקשר בין רמת HbA1c ותחלואה לבבית, נמצא כי כל עליה של 1% ב-HbA1c מעל 5%, מביאה לעליה של כ-20% בסיכון למחלות לב וכלי דם. כאשר בודקים את הקשר בין ההמוגלובין המסוכרר למוות (מכל סיבה) בין הנבדקים שלא מאובחנים עדיין כסוכרתיים, כל עלייה של 1% גורמת לעלייה בתמותה של 28% בגברים ו-24% בנשים.

כיום ידוע כי לא רק שסוכרת מהווה גורם סיכון לטרשת עורקים וגורמת לפגיעה באברי מטרה שונים (כגון לב, כליות, עיניים ומערכת העצבים) אלא גם שנוכחות הסוכרת מעלה את שכיחות הסיבוכים והתמותה במחלות לב וכלי הדם. לדוגמה: הסיכון לסיבוכים ותמותה אחרי אוטם שריר הלב, ניתוחי לב וטיפולים פולשניים בעורקים (הרחבה והשתלת תומכונים מתכתיים) מוכפלת בנוכחות סוכרת.¹³

107. וראה גם דברים אלו:

”סיבוכי הסוכרת באים לידי ביטוי בפגיעתם בכלי דם קטנים ובינוניים בעיקר. הפגיעה בכלי הדם הקטנים באה לידי ביטוי בעיניים עד כדי סכנת עיוורון, ובכליות עד כדי אי ספיקת כליות סופנית. הפגיעה בכלי דם גדולים יותר אופיינית לעורקי הלב הכליליים, לעורקי המוח ולעורקי הרגליים. הסיבוכים כאן עלולים להתבטא בהתקפי לב עד כדי אי ספיקת לב; שבץ מוחי, ונמקים ברגליים עד כדי צורך בכריתה. הבעיה הנוספת בחולי סוכרת הנה פגיעה עצבית שעלולה לטשטש סימנים לאותם סיבוכים. כך למשל עלולים חולי הסוכרת לעבור התקפי לב משמעותיים בלי שירגישו בכך כלל;

¹³ מתוך מאמרו של ד"ר אריה שפר, קרדיולוג בכיר, בי"ח בני ציון 'יועץ קרדיולוגי, מכבי שירותי בריאות. באתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:

<http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4639/59818.asp?DivView=4812>

לא אחת הגיעו חולי סוכרת לראשונה למרפאה קרדיולוגית כשהאבחון היה כבר אי ספיקת לב כתוצאה מהתקפי לב שקטים בעבר.¹⁴

108. לסוכרת סיבוכים המערבים מערכות רבות בגוף, וביניהם גם את העיניים.

"הסוכרת יכולה לפגוע בעין במספר צורות, השכיחה ביותר היא פגיעה ברשתית העין. צורה זו נקראת רטינופטיה סוכרתית (רשתית=רטינה).

מחלה זו – הרטינופטיה הסוכרתית (ר.ס.) היא מחלה הגורמת לירידה בראיה לעיתים עד כדי עיוורון. הר.ס. היא אחת הגורמים המובילים לעיוורון בעולם המערבי והיא הסיבה השכיחה ביותר לאבדן ראייה חמור אצל אנשים צעירים בגילאי 20-65 - אנשים בגיל העבודה. בארה"ב, 12% מכלל מקרי העיוורון החדשים מדי שנה – נגרמים על ידיה.

אבדן ראייה ממחלה זו הוא בחלקו – בר מניעה. למרות שלא ניתן כיום עדיין למנוע התפתחות הרטינופטיה הסוכרתית, הרי שניתן היום ע"י טיפול נכון ובזמן, למנוע אבדן ראייה חמור ברוב המקרים.

שכיחות המחלה:

סיבוכי הסוכרת בעיניים שכיחים מאוד!

שכיחות הר.ס. עולה עם משך הסוכרת והיא קיימת בכ-85% מכלל הסוכרתיים מעל 25 שנה.

ככל שחולים בסוכרת זמן רב יותר כך הסיכוי שקימת המחלה בדרגה כלשהי – עולה. שכיחות הר.ס. ובעיקר חומרתה משתנה. היא יכולה להתבטא בכל קשת האפשרויות – החל משנויים עדינים מאוד ובלתי מסוכנים שרק בבדיקות מאד יסודיות ניתן לאבחן ושאינן דורשים כל טיפול – ועד לעיוורון מוחלט.

גורמי הסיכון להתפתחות המחלה ולהחמרתה הם: משך הסוכרת, איזון הסוכרת קיום מחלות נלוות כמו יתר לחץ דם, אי ספיקת כליות וכד, סיפור משפחתי של ר.ס., קשה, הריון

¹⁴ באתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:

<http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4640/59820.asp?DivView=4812>

נעשו מחקרים רבים על תרופות שונות – אך עד היום לא נמצאת בידניו התרופה אשר תמנע את התפתחות הרטינופטיה הסוכרתית, או תגרום לריפוייה. מאידך במחקר גדול על סיבוכי הסוכרת שבוצע במספר מרכזים בארה"ב (DCCT- Diabetic Control and Complication Trial) נמצא באופן ברור שאיזון טוב של הסוכרת ורמות סוכר קרובות ככל האפשר לערכים הנורמלים – מעכבים בצורה משמעותית הן את התפתחות סיבוכי הסוכרת (ובהם הרטינופטיה, מחלת הכליות והעצבים) והן את התקדמות המחלה – אם היא כבר קימת. כמו כן כפי שכבר צוין – כיום הדרך היחידה לשמור על ראייה טובה לאורך זמן היא טיפול לייזר בזמן ולפני הופעת מחלה קשה ומתקדמת. כך שיש הכרח בבדיקה תקופתית מסודרת במשך כל החיים ע"י רופא עיניים.¹⁵

109. באמור לעיל לא מוצאו הטענות והמובאות בדבר הסיכונים והסיבוכים של מחלת הסוכרת, על "הרגל הסוכרתית" דילגנו וכן על "התפקוד המיני", אך מכול האמור לעיל המסקנה היא שעדיף לא לחלות במחלה, אבל אם כבר חולים חשוב עד מאוד לשמור על איזון הסוכר בדם על מנת למנוע את התופעות המתוארות לעיל הן לטווח הקצר והן המצטברות לטווח הארוך.

110. המבקשים יטענו כי סימון לא נכון של כמות הפחמימות על גבי אריזות המוצרים בכלל, ועל גבי אריזות שוקולד פרה בפרט, גורם להכנסת נתונים שגויים לחישובים ופוגע ביכולתם, וביכולת הקבוצה כולה, לאזן את הסוכר בדם, ומשכך, פוגע פגיעה של ממש בבריאותם.

¹⁵ באתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:

<http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4640/59820.asp?DivView=4812>

אליאור ילד בן 7, היבט אישי וכתובע ייצוגי.

111. אליאור נולד, גדל והתפתח עד גיל 5.5 שנים ככול הילדים.
עובר להיותו בין 5.5 שנים לערך, נצפו אצל ליאור סימנים פיזיים ונפשיים מדאיגים.
הילד רזה וירד משמעותית במשקל, סבל מתופעות של צימאון מוגבר, והתנהגותו לא
הייתה יציבה. כלומר, מחד לעיתים סבל מעיפות מוגזמת ואפאטיות, ומאידך התנהג
לעיתים בהיפר אקטיביות וסבל מחוסר ריכוז והפרעות קשב.
112. עקב תופעות אילו נבדק אליאור בהיום 26.1.2009 אף אושפז בבית החולים קפלן. לאחר
בדיקות רפואיות מקיפות אובחנה אצלו מחלת סוכרת נעורים – סוכרת סוג אחד. (ראה
נספח 2' לתובענה זו)
113. מרגע זה השתנו חיי הילד וחיי המשפחה כולה והמשפחה הבינה שעליה ללמוד לחיות
בצל המחלה.. אליאור החל להיזקק לאיזון הסוכר בעזרת הזרקת תוספת אינסולין,
עניין רב משמעות לכל אדם, קל וחומר לילד קטן, בן 5.5.
114. למזלו של אליאור יצא שאימו היא אחות במקצועה, דבר שסייע להתמודדות עם המצב
ולו במעט.
מתברר שהעיפות והאפאטיות נבעו ככול הנראה מאירועי היפוגלוקמיה, ולעומת זאת
אקטיביות היתר ובעיות הריכוז והקשב נבעו מאירועים של היפרגלוקמיה.
115. המשפחה הבינה מהר מאוד שהמפתח להתמודדות עם המחלה הוא לאזן עד כמה שניתן
את רמות הסוכר בדם. זאת על ידי בקרה מדויקת ככול האפשר, של מה שהילד מכניס
לפיו, דבר הבא לידי ביטוי בספירת פחמימות קפדנית, חישוב כמויות והזרקת אינסולין
בהתאם לתוצאות החישוב.
116. לצורך כך, החלה האם גלינה לנהל יומן כאמור לעיל

117. הטיפול האינטנסיבי, הצורך בבקרה מוגברת על הילד והרגלי האכילה שלו והפרעות הקשב שנגרמו על ידי המחלה ולחילופין גברו עד מאוד כתוצאה מהמחלה, חייבו את ההורים להצמיד לילד סייעת בשעות בהן הוא בגן. (ראה החלטת הביטוח הלאומי נספח 2 ד)

118. כתוצאה מהאמור לעיל, נדחה המעבר של אליאור לבית הספר וכיום הוא בין 7 שנים ועדיין בגן הילדים. רק בשנת הלימודים הבאה יעלה הילד לכיתה א'.

119. על מנת לנהל את היומן למדו בני הזוג את הערכים התזונתיים, בעיקר בהיבט של כמות הפחמימות, של מוצרים שונים.

יתאר לעצמו בית המשפט הנכבד כיצד פעולה פשוטה כמו אפיית עוגה או סתם בלינצ'ס הופכת למבצע מורכב. כמה פחמימות יש בכוס קמח ? כמה יש בביצה ? כמה בגבינה ? וכמה בתפוח עץ ? סכם את כל אלו, חלק את העוגה למנות ועכשיו אתה יודע כמה פחמימות יש בפרוסת עוגה.

120. הילד אוכל פרוסת עוגה ועוד יוגורט ועוד 4 טבליות שוקולד חלב של עלית !!!! הסבתא מחשבת את כמות האם מכוונת את משאבת האינסולין ועכשיו הילד מסודר לשעתיים הקרובות עד לארוחה הבאה. האמנם ???

ישער וישווה בנפשו בית המשפט הנכבד מהו גודל התסכול, מה רבה עגמת הנפש ועד כמה מקומם הדבר שלאחר שנה וחצי של התמודדות מתברר ש 100 גרם של שוקולד פרה מכילים 58 גרם פחמימות !!! ולא כפי שרשום על האריזה 13 פחמימות !!! הכמות לפיה ערכו המבקשים את חישוביהם.

121. גלינה ואלכס לא ידעו את נפשם מרוב כעס ותסכול. תחושת המרמה, התחושה של חדירה ברגל גסה לאוטונומיה שלהם. אין על מי לסמוך, הרי הם הקפידו לרכוש מוצרים מחברות גדולות ומוכרות, שחזקה הייתה עליהם כי ניתן לסמוך על איכות המוצר, טריותו, הליך ייצור וגם על אמיתות הנתונים המודפסים על גבי האריזתו לרבות ובעיקר הנתון החשוב והאקוטי כל כך לגביהם – **כמות הפחמימות !!!**

קשה להעריך עד כמה שובש האיזון ברמות הסוכר של הילד כתוצאה ממחדלי המשיבה. כמה אירועי היפוגליקמיה ו/או היפרגליקמיה נגרמו בגלל המשיבה, ומהו הנזק הבלתי הפיך, לטווח ארוך שנגרם לילד.

קשה להעריך אך בית המשפט יתבקש להעריך ולתת לנזקים אלו ערך כספי ולהגשים את מטרות דיני הנזיקין – להשיב את המצב לקדמותו – אם קיים דבר כזה בכלל.

ההיבט המשפטי

עילות התובענה

עילות על פי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981 (להלן: "חוק להגנת הצרכן")

הטעיה, מצג שווא, אי גילוי, ניצול מצוקה, אחריות להטעיה בפרסומת.

122. המבקשים יטענו כי הם רשאים להגיש נגד המשיבה, תובענה ייצוגית על פי חוק הגנת

הצרכן, ובהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006.

סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובע:

"לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט

בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי

ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית ..."

סעיף 1 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות קובע:

" 1. תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן,

בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין

אם לאו."

123. סעיף 1 לחוק הגנת הצרכן (להלן: "סעיף ההגדרות"), בהגדרת המונח "נכס" נכלל, בין

השאר, טובין. המוצרים - שוקולד חלב פרה נטול סוכר ושוקולד מריר פרה נטול סוכר

נופלים לגדר הגדרה זו

124. המבקשים, בהתאם לסעיף ההגדרות הינם בגדר "צרכן", היות שרכשו את המוצר מאת

המשיבה, לשימוש אישי.

125. המשיבה, כאמור לעיל, הינה המשווקת ו/או היצרנית של המוצרים, ולפיכך נחשבות כ"עוסק" כהגדרתו בסעיף ההגדרות.

126. המבקשים יטענו כי הנזק הטמון בשימוש רגיל וסביר בשוקולד פרה נטול סוכר עם כיתוב שגוי על האריזה בדבר כמות הפחמימות, גורם ו/או עלול לגרום לנזקים המוערכים בסך של פי כמה וכמה משווי המוצר המזיק לכשעצמו, לא זו אף זו, מדובר בין השאר בנזק גופני, בלתי הפיך, ומשכך גם לנזק נפשי, כל זאת מהווה עניין מהותי לכלל הצרכנים, לקבוצות, לתתי הקבוצות בכלל, ולתובעים/ משיבים בפרט.

כלומר: עצם העובדה שהמוצרים מסומנים באופן לא נכון ומטעה מהווה עניין מהותי ומרכזי מאין כמוהו.

127. לאור האמור המבקשים יטענו כי המשיבה הפרה כמה מהחובות שמוטלות עליהן כלפיה מכוח חוק הגנת הצרכן, ואלו הן:

128. הוראת סעיף 2 לחוק הגנת קובעת:

"איסור הטעיה

2. לא יעשה עוסק דבר - במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או

בכל דרך אחרת, לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה - העלול

להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה (להלן - הטעיה);

"...

אדם סביר, בבואו לצרוך שוקולד פרה, מרייר או חלב, עם או נטול סוכר, מותג מזה עשרות שנים, מתוצרת של תאגיד כל כך ידוע ומוכר – שטראוס / עלית, חזקה עליו כי הכיתוב על החפיסה הינו אמין, נכון, מדויק ובדוק. קל וחומר כשמדובר במוצר נטול סוכר המיועד לאוכלוסיה שחשובים לה הערכים התזונתיים של המוצר, ועל אחת כמה

וכמה, כשמדובר בחולי סוכרת בכלל ובפרט חולי סוכרת המשתמשים בתוספת אינסולין, אשר אמורים לספור את כמות הפחמימות אותה הם אוכלים ובהתאם לכך להזריק לעצמם אינסולין על מנת לשמור על רמת סוכר מאוזנת בדם ובכך לשמור על בריאותם הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך.

לא יכולה להיות מחלוקת שציון כמות לא נכונה של פחמימות על גבי העטיפה הינה בגדר הטעיה.

בנוסף, מבלי לפגוע באמור לעיל נציין, מעשים אלו של המשיבה, בעיקר לאחר שידעה על כך שהכיתוב אינו נכון ולא פעלה בשקידה ראויה על מנת להזהיר את ציבור ולהסיר את המוצר עם הכיתוב השגוי מן המדפים, מהווים הטעיה כמובנה בסעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג – 1973 (להלן: "חוק החוזים").

129. הוראת סעיפים 4(א)(1), 4(א)(2) לחוק הגנת הצרכן קובעות:

"חובת גילוי לצרכן

4. (א) עוסק חייב לגלות לצרכן -

(1) כל פגם או איכות נחותה או תכונה

אחרת הידועים לו, המפחיתים באופן

משמעותי מערכו של הנכס;

(2) כל תכונה בנכס המחייבת החזקה או

שימוש בדרך מיוחדת כדי למנוע פגיעה

למשתמש בו או לאדם אחר או לנכס תוך

שימוש רגיל או טיפול רגיל;

"...

130. מכאן, שחוק הגנת הצרכן מטיל חובות גילוי שנועדו להבטיח כי בטרם יחליט הצרכן להתקשר בעסקה, יובא לידיעתו מידע מלא, ככל האפשר, על טיב הנכס או השירות שהוא עומד לרכוש (ראה: דברי ההסבר להצעת חוק הגנת הצרכן, בעמ' 302 וכן רע"א 90/2512 סופרגז חברה ישראלית להפצת גז בע"מ נ' תופיני סער [12], בעמ' 421).

על כתפי המשיבה מטלת החובה לציין העובדה כי המוצר בעל תכונה שיש בה כדי להפחית משמעותית מערכו, וכי המוצר בעל איכות נחותה. במיוחד, על המשיבה לציין כי שימוש במוצר עלול לגרום להיזק לגופם של המשתמשים.

131. עצם הסתרת המידע הנ"ל מפני הלקוחות וצרכי המוצרים, ובכללם המבקשים, יש בכך הפרה בוטה של חובת הגילוי הקבועה בחוק.

132. סעיף 3 לחוק הגנת הצרכן, העוסק באיסור ניצול מצוקת הצרכן קובע:

3. (א) לא יעשה עוסק, כדי לקשור עסקה, דבר - במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה, או בכל דרך אחרת, שיש בו ניצול:

(1) חולשתו השכלית או הגופנית של הצרכן;

2 אי ידיעת השפה שבה נקשרת העסקה.

(ב) לא יעשה עוסק דבר - במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה, או בכל דרך אחרת, שיש בו ניצול מצוקתו של הצרכן, בורותו, או הפעלת השפעה בלתי הוגנת עליו, הכל כדי לקשור עסקה בתנאים בלתי מקובלים או בלתי סבירים, או לשם קבלת תמורה העולה על התמורה המקובלת.

133. סעיף זה, העוסק ב"רכיבי החולשה" במסגרת הסדר אחד, ונדרש בו כדי שתחול העילה של ניצול מצוקה, כי העוסק יפעל לקשירת עסקה בלתי סבירה או תמורה השונה במידה בלתי סבירה מהתמורה המקובלת.

134. כאמור לעיל, על גבי האריזה של המוצרים הופיע מידע שגוי של כמות הפחמימות במוצרים, ובפרסומים שיזמה המשיבה לאחר שידע על השגיאה, לא טרחה לציין על הפגם במוצרים, ובכך גרמו להטעיית ציבור הצרכנים בפרסומת. סעיפים 6, 7 לחוק הגנת הצרכן מטילים על המשיבה אחריות בגין הטעיה על גבי האריזה, ובגין הפרסומות שיזמה לפרסום מוצריהן, ולהלן לשון הסעיפים:

"אחריות להטעיה באריזה"

6. (א) היתה הטעיה בעיצוב הנכס או באריזתו, על גבי

האריזה או במצורף לה, יראו גם את היצרן,

היבואן, האורז והמעצב כמפירים את הוראות

סעיף 2.

"...

"אחריות להטעיה בפרסומת"

7. (א) היתה הטעיה בפרסומת, יראו כמפירים את הוראות

סעיף 2 -

(1) את מי שמטעמו נעשתה הפרסומת ואת

האדם שהביא את הדבר לפרסום וגרם בכך

לפרסומו;

(2) אם היתה הפרסומת מטעה על פניה או שהם

ידעו שהיא מטעה - אף את המפיץ או מי

שהחליט בפועל על הפרסום.

...

(ה) פרסומת העלולה להטעות צרכן בישראל - אחת

היא, לענין סעיף זה, אם נעשתה בישראל או

מחוצה לה."

135. בהתאם לסעיף 31(א) לחוק הגנת הצרכן, עקב הפרת חובות אלו ישא העוסק באחריות

כלפי הנפגע – כדין מעוול לפי פקודת הנזיקין.

136. המבקשים יטענו כי הם זכאים מכוח הדין להשבה של הסך ששילמו בעבור המוצרים,

שהרי הוטעו על ידי המשיבה, ומעולם לא גמרו בדעתם להתקשר עם המשיבה ברכישת מוצר

הטומן בחובו הפגמים שפורטו לעיל. כלומר, נפל פגם מהותי בשלב הטרם חוזי, המקנה

לתובעת זכות להשבה. על העדר גמירות הדעת בשלב הטרם החוזי עמד בית המשפט בת"א

(נצרת) 97/749 דני זילברשלג נ' אל על נתיבי אויר (טרם פורסם) בקובעו כי:

"חוק הגנת הצרכן מתייחס לחיובים טרום-חוזיים,

דהיינו - גילוי מידע או מניעת מידע מטעה על-מנת

שהצרכן יוכל לכלכל צעדיו ולהחליט אם להתקשר

בעסקה או לאו".

עילות על פי פקודת הנזיקין (נוסח חדש)

הפרת חובה חקוקה, רשלנות, תרמית.

המבקשים יטענו שהם רשאים להגיש תובענה ייצוגית כנגד המשיבה גם בעילה של הפרת חובה

חקוקה על פי סעיף 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) (להלן: "פק' הנזיקין"), וגם בעילה של

רשלנות על פי סעיף 35 לפק' הנזיקין, וגם בעילה של תרמית על פי סעיף 56 לפק' הנזיקין.

הפרת חובה חקוקה:

137. עוולת הפרת חובה חקוקה בסעיף 63 לפק הנזיקין מורה דלקמן :

63. (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק — למעט פקודה זו — והחיקוק, לפי פירוש הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

138. לעוולת הפרת חובה חקוקה חמישה יסודות כדלהלן :

א. קיום חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק.

ב. החיקוק נועד לטובתו של הניזוק.

ג. המזיק הפר את החובה המוטלת עליו.

ד. ההפרה גרמה לניזוק נזק.

ה. הנזק אשר נגרם הוא מסוג הנזקים אליו נתכוון החיקוק.

(ראה לעניין זה ע"א ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לז(1) 113, בעמ' 139)

139. בהתאם לחוק הגנת הצרכן, שומה היה על המשיבה להביא לידיעת המבקשים כי שימוש

בהתאם להוראות המצוינות על גבי המוצר, עלול לגרום לנזק לגופם.

140. הוראת החיקוק הקבועה בחוק הגנת הצרכן שהופרה על ידי המשיבה, נועדה לטובתם

ולהגנתם של המבקשים. ברי כי תכלית החקיקה המחייבת עוסק לפרסם כל פגם או איכות

נחותה במוצר, וכל תכונה אחרת בנכס העלולה לגרום להיזק לגוף המשתמש – נועדה במהותה, ומעצם טיבה וטבעה נחקקה על מנת להגן על הלקוח, צרכן המוצר.

141. כאמור לעיל, ההפרה גרמה לאותו הנזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון המחוקק למנוע. כלומר, לפי פירושו הנכון של החיקוק – לא יכול להיות מחלוקת, כי הוא נועד לטובתה ולהגנתה של אדם דוגמת המבקשים.

142. זאת ועוד, המשיבה הפרה את הוראות סעיפים 2(א), 3(א), 8א ל-תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), תשנ"ג – 1993 (להלן: "תקנות המזון סימון תזונתי")

סעיף 2(א) ל תקנות המזון סימון תזונתי קובע כדלקמן:

2. (א) לא ייצר אדם מזון ארוז מראש, לא ייבאו, לא ישווקו, לא יאחסנו ולא יציגו למכירה אלא אם כן הוא מסומן בסימון תזונתי בהתאם לתקנות אלה (להלן - סימון תזונתי).

סעיף 3(א) ל תקנות המזון סימון תזונתי קובע כדלקמן:

3. (א) הסימון התזונתי יפרט את הערך הקלורי של המזון, ותכולת החלבונים, הפחמימות, השומנים והנתרן כמפורט בתוספת הראשונה, בחלק א'.

.....

והתוספת הראשונה קובעת:

תוספת ראשונה

(תקנות 3 ו-4)

סימון תזונתי

חלק א'

Nutritional	סימון תזונתי ב- 100 גר'/מ"ל מוצר
	value per 100 gr/ml
Energy	אנרגיה (קלוריות) (calories)
Proteins (gr.)	חלבונים (גר')
Carbohydrates	פחמימות (גר') (gr.)
Fats (gr.)	שומנים (גר')
	נתרן (מ"ג)(Sodium (mg.)

סעיף 8א ל תקנות המזון סימון תזונתי קובע כדלקמן :

8א. שיעורם של פרטי הסימון התזונתי לא יפחת מ-80% מהשיעור המסומן ולא יעלה על 120% ממנו.

185. הוראות החיקוק הקבועות בתקנות המזון סימון תזונתי שהופרו על ידי המשיבה, נועדה לטובתם ולהגנתם של המבקשים. ברי כי תכלית החקיקה המחייבת עוסק לסמן מוצר בסימון תזונתי בהתאם לתקנות אלה. כל פגם או איכות נחותה או סטייה מהאמור בתקנה 8א עלולה לגרום להיזק לגוף המשתמש. תכלית החוק למנוע מכירת מוצרים אשר בטבלת הסימון התזונתי שעל אריזותיהם מסומנים פרטים שאינם נכונים.

186. ההפרה גרמה לאותו הנזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון המחוקק למנוע. כלומר, לפי פירוש הנכון של החיקוק – לא יכול להיות מחלוקת, כי הוא נועד לטובתה ולהגנתה של אדם דוגמת המבקשים.

187. סעיף 35 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) קובע:

”35. עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה
באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה
באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או
לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו
משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות — הרי זו
התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו
באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות,
והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.”

188. שומה על המשיבה לעשות מעשה ולהשתמש במיומנות ולנקוט מידה סבירה של זהירות כלפי הצרכנים. למנוע טעויות בכלל ולעניינינו למנוע טעויות בכול הקשור לרישום המידע, לרבות הסימן התזונתי, ולרבות כמות הפחמימות על גבי אריזות השוקולד פרה, ועל גבי כלל אריזות של כלל המוצרים שהמשיבה מייצרת.

189. לכל הפחות, לאחר גילוי השגיאה, היה על המשיבה להזהיר את הציבור מפני הנזק הטמון בשימוש במוצר, ולפעול להורדת המוצר הפגום מהמדפים.

190. בין היתר התרשלה המשיבה בכך ש:

191. ציינה על המוצר מידע שגוי לפיו כמות הפחמימות אינה הכמות הנכונה המוצר אכן מכיל.

192. הסתירה/או לא גילתה אודות המידע השגוי.

193. לא נהגה כפי שיצרנית סבירה ו/או משווקת סבירה ו/או ספקית סבירה של מוצרי צריכה בכלל, ובפרט מוצרי מזון, ובפרט מוצרי מזון המסומנים "ללא סוכר" המיועדים לאוכלוסיה שמן הסתם מקפידה על תזונתה, וחלק ממנה הוא אוכלוסיית חולי הסוכרת להם עניין כמות הפחמימות מהווה שאלה בריאותית אקוטית, הייתה חייבת לנהוג.

194. משכך, המשיבה לא פעלה במידת הזהירות אליה היא מחויבת ואותה יש לצפות ממנה. הפרה את חובת הזהירות המושגית והקונקרטית שיש כלפי המבקשים וכלפי כלל צרכני המוצרים, גרמה לנזק למבקשים ולקבוצה ולתתי הקבוצות ולפיכך זכאים כל אלו לפיצוי בגין הנזק שנגרם להם.

תרמית

195. המבקשים יטענו כי העוולות שעשתה המשיבה, בעיקר לאחר שנודע לה על השגיאה, עולות אף כדי תרמית כמשמעות המונח בסעיף 56 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש).

196. בכך שהמשיבה הציגה למבקשים ולציבור ומכרה להם אריזה בידיעה מראש שמדובר במידע כוזב, או לפחות במידע חלקי, שאינו מלא ושאינו נכון, בהיעדר אמונה כי זהו המידע הנכון ו/או מתוך קלות ראש. זאת בכוונה כי הלקוחות ימשיכו לרכוש את מוצרי המשיבה למרות ועל יסוד המצג הכוזב. שכן בחפיסות עם הרישום המוטעה כמות הפחמימות נמוכה בהרבה מהכמות שהיא הכמות האמיתית ככול הנראה (13 גרם פחמימות במקום ולעומת 58 גרם פחמימות).

הפרת חוזה, התנהגות שלא בתום לב.

197. המבקשים יטענו כי המשיבה הפרה חוזה מכללא, בין שבמעשה ובין שבמחדל, בינה לבין הצרכנים אשר שמו מבטחם במיצגי המשיבה, שעה שרכשו את המוצרים תוך הנחה שהאינפורמציה אשר מופיעה על גבי אריזות המוצר תואמת את המוצר שנמצא בתוך האריזה.

198. הכיתוב על גבי האריזה הוא חלק בלתי נפרד מתנאי החוזה וגמירות הדעת של רוכשי המוצר התבססה על הכתוב על האריזה. תנאי לרכישת המוצר הוא נכונות ואמיתות המידע המוצג על פניו, שעה שמתברר שהכיתוב על המוצר שגוי ולא נכון ממילא לא הייתה גמירות דעת, וכן לא התקיים התנאי ומטעמים אלו דין החוזה להתבטל.

199. המבקשים ייטענו כי אילו היו מודעים לעובדות שהוסתרו מהם, ו/או היו יודעים שהכיתוב שעל חפיסות השוקולד אינו נכון, לא היו רוכשים את חפיסות השוקולד וכמוהם היו נוהגים חברי הקבוצות, רובם ככולם.

200. לא זו אף זו, בפעולתה ובמחדליה של המשיבה, פעלה זו בחוסר תום הן בשלב המו"מ לכריתת החוזה בניגוד לאמור בסעיף 12 לחוק החוזים חלק כללי התשל"ג – 1973 (להלן: "חוק החוזים") והן בקיום החוזה בניגוד לאמור בסעיף 39 לחוק החוזים.

201. המבקשים יטענו שחובת תום הלב חלה על כלל הפעולות המשפטיות, גם על אלו שאינן חוזה, מכוח סעיף 61(ב) לחוק החוזים.

61(ב) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין בשינויים המחוייבים, גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה.

202. סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט 1979 (להלן: "חוק עשיית עושר"), קובע כדלקמן:

"חובת ההשבה

מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן: הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן – המזכה) חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם ההשבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – לשלם לו את שוויה".

אחת היא אם באה הזכיה מפעולות הזוכה, מפעולות המזכה או בדרך אחרת."

203. המבקשים יטענו כי המשיבה התעשרה על חשבון המבקשים, ולא במשפט. לפיכך, זכאים המבקשים והקבוצות כולן בהשבה מכוח חוק עשיית עושר. גובה ההשבה כגובה ההתעשרות והינו הסכומים אותם קיבלו המבקשת בגין שיווק שוקולד פרה נטול סוכר לסוגיו. שכן הדבר נעשה תוך הפרת חוק ותקנות, תוך הפרת חוזה, תוך עוולות נזיקיות והכול כפי שמפורט לעיל ולהלן.

204. ההשבה על פי חוק יכול שתיעשה במנותק מהשאלה האם נגרם נזק למבקשים ולקבוצות. שכן היעדר השבה בנסיבות העניין תוציא את המשיבה שחטאה נשכרת מהתנהגותה הנפסדת, דבר שלא יעלה על הדעת וזהו המקרה הקלאסי בו יש להפעיל את חובת ההשבה מכוח חוק עשיית עושר.

205. כל תוצאה אחרת תעודד את המשיבה ותאגידים נוספים, לרבות תאגידי מזון קטנים כגדולים, לפעול בדרך בה פעלה המשיבה במקרה דנן, כלומר מכירת מוצרים תוך הטעת הצרכנים בזדון או בהתרשלות. שכן המסקנה אליה עלולות המשיבה ותאגידים נוספים להגיע היא שגילויי הולם עשוי לפגוע בהיקפי מכירותיהם.

206. תמריץ להסקת מסקנות כגון דא ראוי שיעקר וידוכא באיבו והכלי לעשות זאת הוא השבה בין השאר מכוח דיני עשית עושר. יפים לעניין זה הם דברי המלומד ד' פרידמן בספרו "דיני עשיית עושר ולא במשפט", כרך א' מהדורה שנייה בעמ' 595 :

"ההשבה בנסיבות אלה משרתת מטרה דומה לזו של פיצויי עונשי. נקודת ראות התובאת יש בכך בשני המקרים רווח לא צפוי (windfall), אך זוהי תוצאה נלווית למטרה המרכזית, שהדין מעוניין בה, זוהי הרתעה מפני המעשה שביצע הנתבע ושליטת הרווח שהפיק. אולם מעיניה של "ההשבה ההרתעתית" חזקים מאלה של "הפיצויים ההרתעתיים" שכן התוצאה של חוטה נשכר מקוממת יותר מזו של החוטא שלא נענש." ו/או מי מטעמן בעבור שידור הפרסומות, הגלויות והסמויות.

התאמת התובענה להיות תובענה ייצוגית כמשמעותה בחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006 (להלן: "החוק").

התובענה ראויה להתברר כתובענה ייצוגית

207. תובענה זו יכולה לשמש דוגמא לכוונת המחוקק כפי שבאה לידי ביטוי בסעיף 1 לחוק :

1. מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה :
- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים ;
- (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו ;
- (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין ;
- (4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות.

208. אין ספק כי תובענה זו עונה על שני הקריטריונים המרכזיים לתובענה ייצוגית, כפי שהוגדרו בפרשת טצת – ברע"א 4559/94 **טצנ ואח' נ' אברהם**, מאגר משפטי נבו :

" ביסוד התובענה הייצוגית מונחים שני שיקולים מרכזיים :
האחד, אינטרס הפרט. "אותו יחיד, ברוב המקרים, אינו טורח להגיש תביעה.

לעיתים בא הדבר בשל כך שהנזק שנגרם לאותו יחיד הוא קטן יחסית. עם זאת, הנזק לקבוצה הוא גדול, כך שרק ריכוז תביעות יחידים לתביעה אחת, היא התובענה הייצוגית, הופך את תביעתם לכדאית”

השני, אינטרס הציבור. “ביסוד אינטרס זה מונח הצורך לאכוף את הוראות החוק שבגדריו מצויה התובענה הייצוגית. לתובענה הייצוגית ערך מרתיע. מפרי החוק יודעים כי לניזוקים יכולת פעולה נגדם... אינטרס ציבורי זה מוגבר לאור היעילות והחיסכון במשאבים של הצדדים ושל ביהמ”ש, הנלווים לתובענה הייצוגית. כן מושגת באמצעותה אחדות בהחלטות ביהמ”ש בעניינים דומים. נמנע ריבוי של תביעות...”

209. אכן, בתובענה זו, ההגנה על אינטרס הפרט באה לידי ביטוי בנזק הקטן יחסית שנגרם לאליאור, נזק שהוריו לא היו טורחים לתבוע אלמלא מכשיר התובענה הייצוגית ובנוסף, ההגנה על אינטרס הציבורי באה לידי ביטוי בדרישה לאכוף את הוראות החוק, להרתיע את המשיבה מפני מעשים דומים בעתיד ולאלצה לפעול בתשומת לב יתרה, תוך שמירה על אינטרסים של הצרכנים השונים ולא כסיסמא שיווקית כי אם בפעולה אמיתית, עקבית וקפדנית שאינה מלווה במסע יחסי ציבור רעשני.

210. סעיף 3(א) לחוק קובע כי תובענה ייצוגית תוגש בעניינים המפורטים בתוספת השנייה לחוק. סעיף 1 לתוספת השניה קובע כדלקמן :

תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו.

211. סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן, התשמ”א -1981, שכותרתו איסור הטעיה קובע כדלקמן :

” 2. (א) לא יעשה עוסק דבר – במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה – העלול להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה (להלן – הטעיה); בלי לגרוע מכלליות האמור יראו עניינים אלה כמהותיים בעסקה:

(1) הטיב, המהות, הכמות והסוג של נכס או שירות;

(2) המידה, המשקל, הצורה והמרכיבים של נכס;

”.....

212. כפי שפורט בהרחבה לעיל, ניתן לראות בנקל כי תובענה זו עונה על ההגדרות הקבועות בסעיף 2 לחוק הגנת הצרכן.

213. ומי רשאי להגיש תובענה ייצוגית? על כך עונה סעיף 4(א) לחוק:

4. (א) אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן:

(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה;

.....

(ב) לענין סעיף זה, כאשר אחד מיסודות העילה הוא נזק –

(1) בבקשה לאישור שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן (א)(1) – די בכך שהמבקש יראה כי לכאורה נגרם לו נזק;
"....."

214. כפי שפורט בהרחבה לעיל וכפי שמפורט בכתב התביעה המצורף לתובענה זו, למבקשים עילות תביעה אישיות כנגד המשיבה המעוררות שאלות מהותיות של עובדה ומשפט כפי שיפורט להלן.

215. אין ספק כי לאליאור נגרם נזק. אולם, סעיף 4(ב)(1) קובע כי בשלב הבקשה לאישור תובענה ייצוגית על המבקש להראות כי נגרם לו נזק ברמה הלכאורית בלבד כפי שפורש על ידי כב' שטרסברג כהן בפרשת מגן וקשת בע"א 2967/95 מגן וקשת בע"מ נ' טמפו, פורסם בנבו:

"נראה לי, כי על המבחן למילוי התנאים שבסעיפים 54א ו-54ב מבחינת נטל ומידת ההוכחה, להיות אחיד לגבי כל התנאים הנדרשים מהתובע, ועליו לשכנע את בית-המשפט במידת הסבירות הראויה, ולא על-פי האמור בכתב-התביעה בלבד, כי הוא ממלא לכאורה אחר כל דרישות סעיף 54א, ולענייננו, שהראשונה בהן היא קיומה של עילה אישית כאמור בסעיף 54א(א). אין להעמיד דרישות מחמירות מדי לעניין מידת השכנוע, משום שאלה עלולות להטיל על הצדדים ועל בית-המשפט עומס-יתר בבירור הנושא המקדמי, דבר העלול לגרום להתמשכות המשפט, לכפילות בהתדיינות ולרפיון ידיים של תובעים ייצוגיים פוטנציאליים. את כל אלה יש למנוע על-ידי קריטריון מאוזן בנושא נטל ומידת ההוכחה הנדרשים מהתובע הייצוגי, שמצד אחד שלא יפטור אותו מחובת שכנוע, ומצד אחר לא יטיל עליו נטל כבד מדי."

216. סעיף 8(א) לחוק קובע את התנאים לפיהם רשאי בית המשפט לאשר תובענה כתובענה ייצוגית :

8.(א) בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

- (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
- (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
- (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;
- (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב.

להלן נעמוד על התאמת תנאים אילו לתובנה לעניין דנן :

התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה ומשפט

217. אין ספק כי השאלות העובדתיות והמשפטיות העולות מתביעתם של המשיבים משותפות לכלל הקבוצה ולתתי הקבוצות הנכללות בתובענה זו. הרישום השגוי על גבי חפיסות השוקולד, תהיה סיבתו אשר תהיה, הטעה וגרם נזק לכל אחד ואחת מחברי הקבוצה, נזקים הניתנים לפילוג בהתאם לתתי הקבוצות המפורטות.

218. הנזקים שנגרמו לחברי הקבוצה ותתי הקבוצות מתפרסים על מספר עילות תביעה, אולם עילות אלו משותפות לכלל חברי הקבוצה, כל אחד לפי השתייכותו לתת הקבוצה הרלוונטית.

219. בסעיף 20 לחוק שזו לשונו, קבע המחוקק :

20. (א)

(ג) מצא בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו

מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

נמצאים אנו למדים כי המחוקק נתן דעתו לאפשרות כי בשל גודל הקבוצה והקושי בלזהות כל אחד ואחד מחברי הקבוצה רשאי בית המשפט ליתן סעד לטובת הקבוצה חלקה ואף לטובת הציבור.

תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת

220. בפרשת טצת המוזכרת לעיל נפסק:

אינטרס ציבורי זה מוגבר לאור היעילות והחיסכון במשאבים של הצדדים ושל בית המשפט, הנלווים לתובענה הייצוגית. כן מושגת באמצעותה אחידות בהחלטות בית המשפט בעניינים דומים. נמנע ריבוי של תביעות. על מכלול שיקולים אלה עמדו מ' אגמון ו-ד' לחמן-מסר, בציינן:

.. "הרעיון הוא לתת תמריץ לבעלי-מניות, שנפגעו פגיעה קטנה-יחסית, לתבוע את זכויותיהם ובכך לאכוף על החברה ונושאי-המשרה בה את קיום חובותיהם. המטרה ביסוד התביעה הקבוצתית היא לאפשר לבעלי-המניות כלי יעיל וזול לשמירה על זכויותיהם אף כאשר הנזק לכל אחד מהם הוא קטן-יחסית ואינו מצדיק הגשת תביעה נפרדת. בעל-מניות יחיד, שאולי לא היה עומד על זכויותיו, יעשה כן אם יוכל להצטרף לקבוצה המנהלת הליכים במשותף, כדי לעודד, כאמור, בעלי-מניות אינדיבידואלים להגיש תביעה ולהביא לאכיפת הוראות החוק" (מ' אגמון ו-ד' לחמן-מסר, ["תיאוריית האכיפה בהצעת חוק"](#) החברות החדש" משפטים כו (תשנ"ו) 543, 577).

בפרשת מנלה תא ת"א 2036/01 מנלה אברה נ' מפעל הפיס, נבו המאגר המשפטי נפסק:

ג" (א) לאור גודלה הרב מאוד של קבוצת הצרכנים – רוכשי כרטיסי חיש גד – יהא זה אך יעיל והוגן לאפשר ניהול התדיינות אחת בין מפעל הפיס לבין כל רוכשי הכרטיסים, שאם לא כן יאלצו עשרות אלפי רוכשי כרטיסים ואולי אף יותר, המבקשים להגיש תובענות נפרדות נגד מפעל הפיס, לנהל משפטים רבים בבתי משפט שונים ברחבי הארץ כאשר השאלה המשפטית והעובדתית שתעורר בכל התביעות תהיה זהה."

221. אילו וכל אחד ואחד מחברי הקבוצה דן, היה עומד על זכויותיו ומגיש תביעה אישית כנגד המשיבה, הרי שהיו מוגשות עשרות אלפי תביעות בסכומים קטנים יחסית לבתי המשפט ברחבי הארץ עניין שבוודאי אינו רצוי.

זאת ועוד, כלל לא בטוח שלעשרות אלפי אזרחים היה הכוח, הזמן המשאבים והרצון להתעמת עם המשיבה, חברה גדולה וחזקה, בהליכים משפטיים שונים שמטבע הדברים היו נגררים לזמן רב ותועלתם מוטלת בספק, מה גם שמדובר בקבוצה שמרבית חבריה חולים ומסע משפטי מעיין זה מציב בפניהם אתגר לא פשוט.

מכאן, שהמנגנון של תביעתה ייצוגית הוא המנגנון ההוגן והיעל להתמודד עם תובענה כתובענה דן.

קיים יסוד סביר להניח שעניינם של חברי הקבוצה ייצוג בדרך הולמת

222. המבקשים בתובענה זו הינם הורים לילד החולה בסוכרת נעורים תלוי אינסולין הצורך דרך קבע דברי מתיקה ללא סוכר. הוריו של אליאור, גלינה ואלכס, עושים כל מאמץ להעניק לבנם חיים תקינים ככול האפשר תוך שמירה על בריאותו ואינם חוסכים מאמץ או כסף כדי להגשים מטרתם זו.

223. מנסיבות העניין ובמאפייניה של תובענה זו דומה כי מדובר בתובעים מייצגים ראויים הנשענים על עילות תביעה מוצקות המייצגות נאמנה את האינטרס של כלל חברי הקבוצה.

קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייצוג וינוהל בתום לב

224. ראשיתה של תובענה זו הוא בגילוי דרך מקרה של רישום שגוי על גבי חפיסות שוקולד פרה ללא סוכר. מלכתחילה מטרתם של המבקשים הייתה להעניק לבנם את הטוב ביותר.

225. הוריו של אליאור באים בפני בית משפט נכבד זה בידיים נקיות, בתום לב ומאמינים בכנות רבה בצדקתם. האינטרס הראשון במעלה של המבקשים לשים סוף אחת ולתמיד לתופעה של רישום ערכים תזונתיים שגויים על גבי מצרכי מזון, לגרום ליצרנים להפסיק ולזלזל בהוראות החוד ותרום את תרומתם הצנועה לחברי הקבוצה עליהם נמנה בנם.

226. זאת ועוד, לתובעים עניין רב הגובל בפיקוח נפש, לערכים התזונתיים המצוינים על גבי אריזות מזון שהרי המבקשים בוחנים כעניין שבשגרה את הערכים התזונתיים המצוינים על גבי כל אריזת מזון טרם מכנים אליאור את המזון לפיו.

227. מכאן שעניינם של כלל חברי הקבוצה ינוהל בתום לב תוך שימת לב מרובה לאינטרסים שונים של תתי הקבוצות.

הגדרת הקבוצה ותתי הקבוצות והערכת גודלן.

228. המבקשים יטענו שבעניינינו יש לקבוע קבוצה שאם נקיף אותה במעגל חיצוני נמצא בתוכה עוד ארבעה מעגלים פנימיים, בחמישה רבדים סה"כ. כלומר, הקבוצה כוללת בתוכה תת קבוצה הכוללת בתוכה תת קבוצה נוספת וכן הלאה. המבקשים יטענו שהפיצוי הראוי גדול יותר ככול שמתקדמים בתת הקבוצות לכיוון הליבה.

229. ואלו **הקבוצות** :

- א. קבוצת הצרכנים שרכשה שוקולד "פרה", חלב ו/או מריר, ללא תוספת סוכר (להלן: "**קבוצת כל הצרכנים**"), בתקופה של שבע שנים עובר למועד הגשת התובענה דנן.
- ב. תת קבוצת חולי הסוכרת בתוך קבוצת כל הצרכנים (להלן: "**קבוצת חולי הסוכרת**").
- ג. תת קבוצת חולי סוכרת המטופלים בתרופות כלשהן, בתוך קבוצת חולי הסוכרת (להלן: "**קבוצת המטופלים בתרופות**").
- ד. תת קבוצת חולי הסוכרת הזקוקים לתוספת האינסולין בתוך תת קבוצת המטופלים בתרופות (להלן: "**קבוצת מזריקי האינסולין**").
- ה. תת קבוצת הילדים, עד גיל 17, מזריקי האינסולין בתוך תת קבוצת מזריקי האינסולין (להלן: "**קבוצת הילדים**").

230. וזאת הערכת המבקשים לגבי **גודל הקבוצות** :

א. **קבוצת כל הצרכנים** –

גודל קבוצה זאת קשה להערכה. הערכת המבקשים שהקבוצה מונה כ- 1 מליון איש (250,000 בתי אב).

כפי שיבואר להלן, דרך הפיצוי הראויה לקבוצה זאת, היא בדרך של הנחה על המוצרים לתקופה שתקבע, דרך זו תאתר בקירוב את חברי הקבוצה וממילא תפצה את הקבוצה על פי הגדרתה – בהנחה שרוב הצרכנים שיירכשו את המוצר המוזל הם אלו שצרכו את המוצר בעבר. וראה לעניין זה ב-ע"א 1338/97 **תנובה מרכז שיתופי לשווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' תופיק ראבי ואחרים**, פ"ד נז(4) 673, (להלן: "**פרשת תנובה**")

21". כאמור, שותפה אני להערכתה של הערכאה הראשונה שלפיה יהיה קשה לאתר בסופו של יום את מי שקנו חלב עמיד של 1% בתקופה שבה הוסף הסיליקון. המחוקק בחוקים שציטטתי בדיון בנושא הסעד צפה אפשרות שלפיה קיימת קבוצה אף שלא ניתן לזהות את חבריה או את חלקם הגדול. אכן, ה"קבוצה", כפי שציינה הערכאה הראשונה, הם מי שצרכו חלב עמיד במשך תקופת החדרת הסיליקון.

ב. קבוצת חולי הסוכרת –

גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 450,000 איש בישראל (על פי הערכות יש עוד למעלה מ 200,000 איש חולי סוכרת שלא יודעים על מחלתם אלו לא נכללים בקבוצה זאת).

"בארץ כ- 435,000 אנשים עם סוכרת ועוד כ- 200,000 אנשים שאינם

יודעים שהם חולים בסוכרת."

.....

מהי שכיחות הסוכרת?

"הסוכרת מתגלה % 6-8 מכלל האוכלוסייה, כאשר בגילאים מבוגרים עולה

שכיחותה לכדי % 15. שכיחות הסוכרת נמצאת בסימן עלייה בעשורים

האחרונים. 16"

אם נחשב 7% (6-8%) מתוך 7 מליון אזרחים בישראל נגיע ל - 490,000 איש.

¹⁶ מתוך האתר של "האגודה הישראלית לסוכרת" בקישור:
<http://www.sukeret.co.il/SiteFiles/1/4568/59251.asp?DivView=4802>

ג. קבוצת המטופלים בתרופות – גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 300,000 איש בישראל.

"הנה כמה עובדות מעניינות מתוך הדו"ח בעיקר בנוגע לסוכרת בקרב צעירים בישראל:

* בשנת 2007 מספר חולי הסוכרת בישראל המקבלים תרופות כלשהם עמד על כ- 292 אלף. כחמישית מהאוכלוסיה בגילאי 65 ומעלה סובלת מסוכרת.¹⁷"

ד. קבוצת מזריקי האינסולין – גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 90,000 איש בישראל.

הקבוצה כוללת כ 30,000-40,000 חולי סוכרת נעורים ועוד מספר לא ידוע של חולי סוכרת מסוג 2 שמטופלים במינון כזה או אחר של אינסולין. המבקשים מעריכים קבוצה זאת ב 90,000 איש.

"בישראל סובלים כ – 30 אלף איש מסוכרת נעורים"¹⁸

ה. קבוצת הילדים – גודל קבוצה זאת מוערך ב כ 10000 ילדים בישראל.

בישראל חיים כ –25,000 חולי סוכרת נעורים מתוכם 10,000 ילדים, עד גיל

18, הזקוקים לזריקות אינסולין כל ימי חייהם¹⁹.

ראשי הנזק והסעדים הנתבעים לקבוצה ולכל אחת מתתי הקבוצות.

קבוצת כלל הצרכנים – ראשי נזק וסעדים.

231. המבקשים יטענו שהנזק של חברי קבוצת כל הצרכנים בא לידי ביטוי בעיקר בדברים הבאים:

פגיעה באוטונומיה היא נזק כמשמעות המונח בפק' הנזיקין.

¹⁷ מתוך אתר הסוכרת "מתוקים" על פי נתוני משרד הבריאות וקופות החולים לשנים 2005-2007 בקישור: <http://www.metukim.co.il/blogs/news/archives/155>

¹⁸ לפי האתר של "האגודה לסוכרת נעורים בישראל" (סוכרת שתלויה באינסולין) ע"ר 58-0034072 בקישור: <http://www.jdrf.org.il/content.php?id=115>

¹⁹ אתר דפי בריאות – מדריך לשירותי רפואה בקישור: http://www.health-pages.co.il/article.php?article_id=6004

232. הפגיעה באוטונומיה של הפרט, הוכרה כברת-פיצוי בהקשרים שונים.

233. כך למשל ב- ע"א 2871/93 מיאסה עלי דעקה נ' בית חולים כרמל, תק-על 99(3) 574. שם

בוצע הטיפול הרפואי שלא גרם נזק. התביעה התבססה על פגיעה באוטונומיה בטענה שעצם ביצועו של טיפול בלא הסכמה הוא־הוא הנזק. וכך נאמר שם:

”הפגיעה באוטונומיה – נזק בר-פיצוי לפי [פקודת הנזיקין](#) [נוסח חדש]

נחזור למקרה שבפנינו. כפי שכבר ציינתי לעיל, לא קוימה בנסיבות העניין החובה לקבל את הסכמתה מדעת של המערערת לביופסיה שבוצעה בכתפה. בכך, נפגעה זכותה היסודית של המערערת כאדם לכבוד ולאוטונומיה. האם יש בעובדה זו כדי להקים למערערת זכות לפיצוי, אפילו לא נגרם לה נזק גוף כתוצאה מאי-קבלת הסכמתה המודעת?

השאלה הראשונה אשר יש להתייחס אליה בעניין זה היא, אם הנזק הכרוך בפגיעה בכבודה של המערערת ובאוטונומיה שלה הוא ”נזק” כמובנו ב[פקודת הנזיקין](#) [נוסח חדש]. לדעתי, יש להשיב לשאלה זו בחיוב. המונח ’נזק’ מוגדר בסעיף 2 ל[פקודת הנזיקין](#) [נוסח חדש]. הגדרה זו היא רחבה, ומתייחסת ל:

’אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל

אבדן או חיסור כיוצאים באלה.’”

234. ב- ע"א 1338/97 תנובה מרכז שיתופי לשווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' תופיק

ראבי ואחרים, פ"ד נז(4) 673, (להלן: "פרשת תנובה") אומצו דברים אלו, [בהקשר של פגיעה בזכותו של הצרכן להחליט מה להכניס לפיו וממה להימנע](#). כך נאמר בפרשת תנובה בעמ' 682-683, וכאילו הדברים נכתבו במיוחד לעניינינו:

”הטעיה בדבר תכולת החלב במקרה זה היא לכאורה בגדר פגיעה באוטונומיה של הפרט. אנו עוסקים במוצר מזון. זכותם של צרכנים היא לקבוע מה יכניסו לפיהם ולגופם וממה יימנעו. מי שרוצה למשל לצרוך רק מזון כשר, ויסתבר לו בדיעבד שהמזון שהוצג תוך הטעיה איננו כזה, יחוש תחושת גועל ופגיעה באוטונומיה שלו. כך יחוש גם מי שצורך רק מזון אורגני, והתברר לו בדיעבד שמזון שפורסם כמזון אורגני איננו כזה. מי שמבקש לקנות חלב דל שומן

דווקא לא יסכין עם כך שימכרו לו תוך הטעיה חלב שבו שיעור השומן גבוה,
ולהפך. בכל המקרים הללו ובמקרים רבים אחרים שניתן להעלות על הדעת,
ישנה פגיעה באוטונומיה של הפרט, אף שאין עמה נזק גוף או סכנה ממשית
לנזק גוף. לכל צרכן וצרכן העדפות בנוגע למזונותיו, העדפות המבטאות לעתים
את האידאולוגיה שהוא מאמין בה כדרך לחיים נכונים או בריאים. אכן, זה
שאינו שומר כשרות יוכל לומר לשומר הכשרות: מה קרה אם אכלת מזון
שאינו כשר; לא נגרם לך כל נזק. לא זו השקפתו של מי שמבקש לשמור על
כשרות או לאכול רק מזון אורגני או מזון דל שומן.”

235. והינה הדברים האמורים מתאימים לענייניו כמו כפפה ליד, וחלים על הקבוצה כולה,
קבוצת רוכשי שוקולד עלית ללא סוכר, אף שלגביהם אין בהכרח נזק גוף או סכנה ממשית
לנזק גוף, הפסיקה המחייבת של בית המשפט העליון קבעה שעצם הפגיעה בזכותו של אדם
לקבוע מה יכניס לפיו וממה יימנע מהווה פגיעה באוטונומיה שעולה כדי נזק במשמעות
המונח בפקודת הנזיקין.

236. דווקא קבוצה זאת ברובה היא הפחות "מתוחכמת", ככול הנראה. סביר שחבר בקבוצה
זאת לרוב לא ידע מהם "רב כהלים". הוא יקרא את הכיתוב על האריזה, יבדוק לכול היותר
את כמות הפחמימות ויחשוב לתומו כי השוקולד מכיל 13 גרם פחמימות ל - 100 גרם
שוקולד ללא תוספת סוכר. תוצאה שאין לה מתחרים שכן כמות הפחמימות האמיתית ב
100 גרם שוקולד ללא תוספת סוכר היא ככול הנראה 58 גרם פחמימות. מדובר בהטעיה
במשמעות המובהקת ביותר של המילה. הטעייה שמקנה יתרון עצום על המתחרים ומביאה,
ככול הנראה, לגריפת רווחים נאים שלא במשפט.

237. המבקשים יטענו שהדרך המתאימה והמעשית לפיצוי קבוצה זאת היא להוזיל את
המוצרים: שוקולד חלב ושוקולד מריר "פרה" ללא תוספת סוכר, לצרכני המוצר לתקופה
מסוימת. התקופה ושיעור ההוזלה יקבעו על ידי בית המשפט על פי הנתונים שתמציא
המשיבה לבית המשפט, נתונים לגבי כמויות השוקולד מהסוג האמור שנמכרו החל משבע
שנים לפני הגשת התובענה דנן. וראה לעניין זה מפרשת תנובה כדלקמן:

19". לבית-המשפט סמכות רחבה לקבוע את הסעד, ועמדתו היא שגם בתביעות לפי [חוק הגנת הצרכן](#) ניתן לקבוע סעד לטובת הציבור או סעד לטובת הקבוצה. ניסיון כזה נעשה על-ידינו במהלך הדיון בערעור. הצדדים בחנו הצעה שלפיה יוזל מחיר החלב לצרכנים לתקופה מסוימת, וגם הממונה על ההגבלים העסקיים לא ראה פסול בהסדר כזה תוך קביעת מנגנון שיבטיח כי ההוזלה תגיע לצרכנים ולא לקמעונאים.

.....

20. לא אכחד כי נימוקי מדיניות משפטית מנחים אותי בקביעה שגם בקביעת הסעד לפי [חוק הגנת הצרכן](#) ניתן לקבוע פיצוי לטובת הציבור ברוח החקיקה שצוטטה. בתביעות צרכניות רבות ישנו קושי מובנה לאתר את חברי הקבוצה. אכן, ישנם עניינים שלגביהם מתנהל רישום של הרוכשים, כגון רוכשי מכוניות, רוכשי בתים וכיוצא באלה, ואולם לגבי מוצרים רבים עד למאוד, כגון מוצרי מזון, תרופות וכל כיוצא באלה, אין מתנהל שום רישום של הצרכנים, ואין זה גם ממנהגן של הבריות לשמור קבלות לאורך זמן. חוששתני שאם לא נקבע בתביעות מעין אלה את האפשרות לסעד לטובת הציבור או לטובת הקבוצה, נימצא מעקרים מתוכן את האפשרות להגשת תביעות ייצוגיות בעניינים צרכניים....."

.....

238. יושת אל לב, שבפרשת תנובה, חייב בית המשפט המחוזי בתל-אביב ביום 7.10.2008 את תנובה לשלם 55 מיליון שקל לכ-220 אלף אזרחים שרכשו חלב תנובה אליו הוחדר סיליקון, בתקופה של פחות משנה, שבין אוקטובר 1994 ועד ספטמבר 1995. סכום הפיצוי משקף נזק אישי מוערך בסך 250 שקל לכל אחד מ-220 אלף הנפגעים, חברי קבוצת התביעה.

239. בעניינינו מדובר בתקופה של שבע שנים, בקבוצה שגדלה 1 מיליון אזרחים (כ 250,000 בתי אב).

240. שוק השוקולד בישראל הוא 360 מליון ₪ לשנה, מתוכו לעלית נתח שוק של כ- 56% קרי הקיף מכירות של 201 מליון ₪.

מצ"ב כתבה המתארת את שוק השוקולד בישראל ומסומנת 9

241. באין בידי המבקשים הערכות ביחס לשוק השוקולד ללא תוספת סוכר, מעריכים המבקשים על דרך האומדנה את גודל השוק של המשיבה ב – 14% מתוך שוק השוקולד, כלומר מדובר בשוק בערך של כ 28 מליון ₪.

242. לאור כל האמור לעיל, המבקשים יעריכו את **סכום התביעה לקבוצת כל הצרכנים בסך של 50 מליון ₪**. סכום פיצוי המשקף **תביעה אישית של 50** ₪ לכל חבר בקבוצה.

קבוצת חולי הסוכרת – ראשי נזק וסעדים.

243. **כללי** - המבקשים יטענו שככול שנעמיק ונעבור מקבוצה לקבוצה לכיוון קבוצת הליבה, קבוצת הילדים, כן נמצא כי הנזק גדול יותר והפגיעה חמורה יותר ובהתאם לכך חברי הקבוצה יהיו זכאים לפיצוי גבוה יותר. החישוב מתייחס **לתוספת** שיש להוסיף על הפיצוי שמקבל חבר מכוח החברות בקבוצה או קבוצות גבוהות יותר.

244. **פגיעה באוטונומיה** - בראש נזק זה. המבקשים יעתרו **לתביעה אישית של 100** ₪ נוספים לכל חבר בקבוצת חולי הסוכרת. וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 450,000 איש יעמוד בראש נזק זה על סך של **45 מליון** ₪ נוספים.

245. **השבה** – המבקשים יטענו כי אדם סביר חולה סוכרת המקפיד לרכוש שוקולד ללא תוספת סוכר, לא ירכוש שוקולד שאינו יודע מהי כמות הפחמימות שבמוצר או שידוע לו שהכיתוב על גבי האריזה אינו נכון בעליל. מדובר בקניית מוצר בניגוד לכוונתם האמיתית של חברי הקבוצה. לפיכך, יטענו המבקשים שחולי הסוכרת שרכשו את המוצרים זכאים

להשבה על פי כל דין לרבות בגלל ביטול חוזה והשבה מכוח העילות שפורטו לעיל, ומכוח עילת עשית עושר ולא במשפט.

246. אם ניקח הערכה זהירה ביותר שכל חבר בקבוצת חולי הסוכרת רכש בממוצע חפיסת שוקולד אחת בחודש. היוצא הוא שבמשך תקופה של 7 שנים רכש כל חולה סוכרת 84 חפיסות שוקולד (1 חבילה * 12 חודשים * 7 שנים = 84 חפיסות שוקולד). המחיר הנמוך ביותר בין חפיסות השוקולד שקבלותיהן צורפו לתביעה זאת עומד על סך של 8.5 ₪. מכך שכל חבר הוציא סך של 714 ₪ בגין השוקולד. סכום זה יש להשיב לכל חבר בקבוצה זאת וסך כל התביעה, לקבוצת חולי הסוכרת המונה כאמור 450,000 חברים, בראש נזק זה תעמוד על סך של 321 מליון ₪.

קבוצת חולי הסוכרת מטופלי תרופות – ראשי נזק וסעדים.

247. פגיעה באוטונומיה - בראש נזק זה. המבקשים יעותרו לתביעה אישית של 100 ₪ נוספים לכל חבר בקבוצת חולי הסוכרת. וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 300,000 איש יעמוד בראש נזק זה על סך של 30 מליון ₪ נוספים.

קבוצת מזריקי האינסולין – ראשי נזק וסעדים.

248. פגיעה באוטונומיה - בראש נזק זה. המבקשים יעותרו לתביעה אישית של 500 ₪ נוספים לכל חבר בקבוצת מזריקי האינסולין. וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 90,000 איש יעמוד בראש נזק זה על סך של 45 מליון ₪ נוספים. המבקשים יעותרו כי סכום זה ישולם בכסף (ולא בדרך של הנחות במוצרים) ויתרם לאחת או יותר מהאגודות לסוכרת.

249. עגמת נפש, ופיצוי בגין נזק גופני ונפשי על דרך האומדנא – המבקשים יטענו כי חברי קבוצה זו של מזריקי האינסולין, נפגעו, במידה כזאת או אחרת, פיזית וכתוצאה מכך גם נפשית, פגיעות הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך. המבקשים יעותרו לתביעה אישית של 1000 ₪ נוספים לכול חבר בקבוצה זאת, וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 90,000 איש

יעמוד בראש נזק זה על סך של **90 מיליון** ₪ נוספים. המבקשים יעתרו כי סכום זה ישולם ישירות לחברי הקבוצה אחד לאחד 1000 ₪ לכל חבר. בית המשפט יתבקש לקבוע מנגנון לפיו יאותרו החברים, תיבדק זהותם ויועבר להם התשלום. המבקשים יעתרו כי לאחר פרק זמן של מספר שנים שיקבע מראש יתרת הסכום שלא שולם לחברי הקבוצה, אם תיוותר כזאת, תועבר לאחת מאגודות הסוכרת.

קבוצת הילדים – ראשי נזק וסעדים.

250. **פגיעה באוטונומיה** - בראש נזק זה. המבקשים יעתרו **לתביעה אישית של 1000** ₪ נוספים לכל חבר בקבוצת מזריקי האינסולין. וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 10,000 ילדים יעמוד בראש נזק זה על סך של **10 מיליון** ₪ נוספים. המבקשים יעתרו כי סכום זה ישולם בכס ף לילדים ולמשפחותיהם.

251. **עגמת נפש** - בראש נזק זה. המבקשים יעתרו **לתביעה אישית של 1000** ₪ נוספים לכל חבר בקבוצת מזריקי האינסולין. וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 10,000 ילדים יעמוד בראש נזק זה על סך של **10 מיליון** ₪ נוספים. המבקשים יעתרו כי סכום זה ישולם בכס ף לילדים ולמשפחותיהם.

252. **פיצוי בגין נזק גופני ונפשי על דרך האומדנא** – המבקשים יטענו כי חברי קבוצה זו של הילדים מזריקי האינסולין, נפגעו, רובם, במידה משמעותית, פיזית וכתוצאה מכך גם נפשית, פגיעות הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך. המבקשים יטענו כי ככול שמדובר בילדים חולי סוכרת תלויי אינסולין מדובר למעשה באוכלוסיית חסרי ישע שהפגיעה בהם היא הקשה ביותר בין הקבוצות. עוד יטענו שהעוולות וההפרות שעשתה המשיבה לקבוצה שברירת זאת מקבלת משנה תוקף של חוסר מוסריות, מעוררת סלידה, ועל כך צריכה המשיבה לפצות ולשלם. בראש נזק זה, המבקשים יעתרו **לתביעה אישית של 2000** ₪ נוספים לכל חבר בקבוצת הילדים מזריקי האינסולין. וסכום התביעה לקבוצה כולה המונה 10,000 ילדים יעמוד בראש נזק זה על סך של **20 מיליון** ₪ נוספים. המבקשים יעתרו כי סכום זה ישולם בכס ף לילדים ולמשפחותיהם.

המבקשים יעתרו, בהיבט הכספי, לסכום תביעה בסך כולל של 621 מיליון ₪.

253. יודגש כי החישובים הנ"ל נעשים בהערכה גסה בלבד. מבוקש שבית המשפט יתיר למבקשים לתקן את הסכומים, אם יידרש, על סמך נתונים נוספים שתציג המשיבה ובהתאם לכך לפי חישובי נזק מדויקים יותר.

254. בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבה לגלות ולהציג את המסמכים בהקשר למידע הרלוונטי לתביעה זאת, המצוי בידיה ו/או בשליטתה, לרבות מידע על שוק השוקולד, היקף המכירות ושיעורן לגבי שוקולד בכלל, שוקולד פרה בפרט ושוקולד פרה ללא תוספת סוכר, וכן כמות האריזות שהודפסו, ו/או שווקו, משני הסוגים, אלו עם המידע המוטעה ואלו עם המידע הנכון לכאורה, וכל נתון או מידע רלוונטי אחר שעשוי לסייע בהעמדת הדברים על דיוקם.

עוד יעתרו המבקשים לסעדים כדלקמן:

255. שבית המשפט יורה לחייב את המשיבה לכתוב באופן אחיד את הערכים התזונתיים על גבי חפיסות השוקולד בפרט, ועל כלל מוצרי המשיבה, ובעיקר על המוצרים ללא תוספת סוכר. המבקשים יטענו כי הפורמט לפיו מצוינת כמות הפחמימות בגרם ולאחר מכן ובצמוד כתוב "מתוכן רב כהלים" תוך ציון הכמות בגרם, הוא הפורמט שמעביר את המידע בצורה המדויקת ביותר ובדרך שאינה מטעה. לפיכך מבוקש מבית המשפט שיורה למשיבה לציין בדרך זו את המוצרים.

256. שבית המשפט יורה למשיבה לאסוף מן השוק/ המדפים את חפיסות השוקולד עם הכיתוב המטעה, וכן לחדול מלשווק חפיסות שוקולד מסוג זה, וכן לחדול מן הפרסום המטעה.

257. שהמשיבה תפרסם הודעה בדבר המוצרים הפגומים בהיקף ונוסח שיקבע בית המשפט.

258. להורות כי ההחלטה בבקשה זו ונוסחה יפורסמו בשני עיתונים יומיים השפה העברית, וכן ליתן הוראות נוספות כפי שימצא בית מהמשפט הנכבד לנכון הדבר אופי הפרסום, גודלו, היקפו ולקבוע כי המשיבה תשא בהוצאות הפרסום.

259. ליתן כל הוראה, או סעד אחר שימצא בית המשפט לנכון כראוי וצודק.

לאור כל האמור לעיל מתבקש בית המשפט הנכבד:

260. לקבל את הבקשה ולאשר למבקשים לנהל את התובענה הייצוגית בשםם של חברי הקבוצה ותת הקבוצות בהתאם למפורט לעיל.

261. לקבל את כל הסעדים המתבקשים ברישא ובסיפא של בקשה זו.

262. לפסוק גמול למבקשים. לפי אחוזים או בכל דרך אחרת.

263. לפסוק הוצאות ושכ"ט עו"ד בצירוף מע"מ, לפי אחוזים או בכול דרך אחרת.

264. ליתן כל הוראה, או סעד אחר שימצא בית המשפט לנכון כראוי וצודק.

צפריר אשכנזי, עו"ד

זאב אינגבר, עו"ד

ב"כ המבקשים

רשימת נספחים

נספח 1-

צילום אריזה - מסומנת 1 א'

צילום אריזה - מסומנת 1 ב'

צילום אריזה - מסומנת 1 ג'

צילום אריזה - מסומנת 1 ד'

נספח 2-

סיכום רפואי של ד"ר אמנון צונג מיום 26.1.09 - מסומן 2 א'

סיכומי אשפוז - מסומנים 2 ב'

סיכומי אבחון - מסומנים 2 ג'

החלטת המוסד לביטוח לאומי - מסומנת 2 ד'

נספח 3 -

דף הסבר משרד הבריאות - מסומן 3

נספח 4 -

העתק יומן מעקב - מסומן 4

נספח 5 -

דפי יומן מתורגמים - מסומנים 5 א

דוגמאות ליומן מעקב ממועדים שונים – מסומנות 5 ב

נספח 6 -

צילום החפיסות בצירוף חשבונית/קבלה - מסומן 6 א

צילום החפיסות בצירוף חשבונית/קבלה - מסומן 6 ב

צילום החפיסות בצירוף חשבונית/קבלה - מסומן 6 ג

נספח 7 -

אריזת פסק זמן - מסומנת 7 א

צילום אריזה שוקולד פרה ללא סוכר - מסומנת 7 ב

צילום אריזת וופלים בטעם שוקולד ללא סוכר - מסומנת 7 ג

צילום אריזת סוכריות ללא סוכר - מסומנת 7 ד

נספח 8 -

צילום אריזת סוכריות ללא סוכר של אורביט - מסומנת 8

נספח 9 -

כתבה המתארת את שוק השוקולד בישראל - מסומנת 9